

Universiteit Utrecht

Nederlands
Jeugd
instituut

stichting
opvoeden.nl

Opvoeden en mediagebruik in het gezin

Een verkennend onderzoek naar de ervaringen
en informatiebehoeften van ouders

I.E.M. Markx

Masterthesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Faculteit Sociale Wetenschappen

Departement Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen

Universiteit Utrecht

Juli 2014

Opvoeden en mediagebruik in het gezin

Een verkennend onderzoek naar de ervaringen
en informatiebehoeften van ouders

Auteur	Inge Markx
Studentgegevens	3594874 i.e.m.markx@students.uu.nl
Eerste beoordelaar:	Dr. Cathy van Tuijl
Tweede beoordelaar:	Dr. Monique van Londen
Begeleider NJi:	Prof. dr. Peter Nikken

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the extent to which parents of children age zero to 12, have questions about upbringing in general and the media use of their children. The multimedia world in which children grow up nowadays, makes it important to teach parents the role of media. The type of questions were investigated, as was the extent to which these are a burden, the extent to which parents look for answers, the extent to which parents consult parental support, and the effectiveness of the support. The goal of this research was to improve the connection between the information in the online CJG¹-database and the needs of parents regarding information. Results from interviews ($N = 8$) and an online questionnaire ($N = 516$), show that half of the parents have questions about upbringing in general and media use. The most common questions were related to setting restrictions, and were not found to be stressful. Parental support was not often consulted, what makes the effectiveness hard to assess. A limitation of this study is the underrepresentation of immigrant parents in the sample. *Keywords:* parental mediation, parenting support, media education, media literacy.

SAMENVATTING

Deze studie onderzocht in hoeverre ouders van kinderen van nul tot 12 jaar vragen hebben over de algemene opvoeding en het mediagebruik van hun kinderen. In de multimediale wereld waarin kinderen tegenwoordig opgroeien, is het belangrijk om ouders te leren hoe media hierin een juiste plek kunnen krijgen. Het type vragen is onderzocht, evenals de mogelijke belasting hiervan, de mate waarin ouders antwoorden zoeken, de mate waarin zij opvoedingsondersteuning raadplegen en deze als effectief beoordelen. Het doel van de studie was een verbeterde aansluiting tussen het informatieaanbod van de online CJG-databank en de informatiebehoefte van ouders. Resultaten uit interviews ($N = 8$) en een online vragenlijst ($N = 516$), laten zien dat de helft van de ouders vragen heeft bij de opvoeding en het mediagebruik. Vragen gaan met name over grenzen stellen en worden niet als belastend ervaren. Opvoedingsondersteuning wordt weinig geraadpleegd, waardoor de effectiviteit hiervan moeilijk te beoordelen is. Een limitatie van dit onderzoek is de ondervertegenwoordiging van allochtone ouders in de steekproef. *Sleutelbegrippen:* ouderbemiddeling, ouderondersteuning, mediaopvoeding, mediawijsheid.

¹ Centrum voor Jeugd en Gezin

1 THEORETISCH KADER

1.1 Inleiding

Met het gegeven dat kinderen en jongeren vandaag de dag opgroeien in een multimediamereld die zich razendsnel ontwikkelt, worden onderzoekers zich in toenemende mate bewust van de behoefte aan begeleiding hierbij. Al in 2004 introduceerde Potter de cognitieve theorie van *media literacy*. *Media literacy* kan het best worden vertaald als de vaardigheid om toegang te krijgen tot media, media te begrijpen en om communicatie in verschillende contexten te creëren, wat leidt tot een kritische houding ten opzichte van media (Potter, 2004). Met deze theorie stelt Potter (2004) dat individuen moeten worden ondersteund om hun eigen keuzes en interpretaties te ontwikkelen, en zelf een actieve rol moeten hebben in hun denken en het maken van keuzes met betrekking tot media.

De toenemende discussie over mediaopvoeding wordt gevoed door de vele literatuur die bestaat over de voor- en nadelen van mediagebruik. Media kunnen op verschillende manieren positief bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen. Onderzoek van Wartella (2010) stelt dat er een verband is tussen het kijken naar educatieve tv-programma's op twee- tot driejarige leeftijd, en rekenprestaties, taalprestaties en een goede voorbereiding op de basisschool op vijfjarige leeftijd. Het kijken naar Sesamstraat draagt onder peuters en kleuters bij aan het leren van letters, cijfers en andere schoolsuccessen (Wartella, 2010). De resultaten waren zelfs zichtbaar toen deze kinderen 15 en 19 jaar oud waren: zij waren creatiever en hadden een positievere houding ten opzichte van leren. De duur waarin kinderen jonger dan drie jaar worden blootgesteld aan televisie, heeft ook geen verband met het ontwikkelen van taalproblemen of cognitieve problemen op de leeftijd van drie jaar (Schmidt, Rich, Rifas-Shiman, Oken, & Taveras, 2009). Een ander argument voor televisiekijken onder de drie jaar is de ontspannende werking ervan: het kan een rol spelen in het onderdrukken van negatieve gevoelens door de sterke aantrekkingskracht van het beeldscherm (Delfos, 2013) en de plezierige inhoud (Kohnstamm, 2009).

Lezen uit een prentenboek of het bekijken van prentenboeken zijn ook vormen van mediagebruik, met verschillende voordelen. Een positieve houding ten opzichte van lezen en ontwikkelde geletterdheid dragen bij aan een levenslange positieve beweging: kinderen die genieten van lezen, zullen meer lezen, waardoor technisch lezen en vaardigheden voor gesproken taal zich blijven verbeteren. Dit resulteert tevens in een motivatie om te lezen (Mol & Bus, 2011). Een factor die zorgt dat voorlezen voor kinderen meer effect heeft, is interactief lezen. Het draagt bij aan de woordenschat en het leren ontdekken van de

samenhang in een verhaal (Mol, Bus, & De Jong, 2009). Daarbij komt dat interactieve technieken bij het voorlezen meer effect hebben als kinderen in grotere mate actief worden betrokken bij het voorlezen. Het is bijvoorbeeld effectiever om vragen te stellen aan het kind die een hoger niveau aanspreken van woorden leren, dan bijvoorbeeld het uitleggen van woorden (Ewers & Brownson, 1999).

Naast geprinte boeken kunnen kinderen tegenwoordig kiezen uit een onuitputtelijk aanbod van e-books: elektronische boeken die kinderen kunnen spelen op de computer, of via het downloaden van apps voor de tablet of smartphone. Het toevoegen van multimedia in e-books blijkt een verrijking van het gebruik van geprinte boeken, omdat het de woordenschat aanzienlijk vergroot ten opzichte van dezelfde verhalen in geprinte boeken (Smeets & Bus, 2012). Doordat bewegende elementen meer aandacht trekken dan andere delen van een plaatje, leidt dit waarschijnlijk tot meer aandacht voor relevante visuele details, waardoor kinderen de plaatjes beter aan de bijpassende tekst kunnen koppelen (Smeets & Bus, 2012). Uit een onderzoek van Smeets en Bus (2012) blijkt dat antwoord geven op een vraag van een e-book met gebruik van de muis in plaats van verbaal, geen negatief effect heeft op de taalontwikkeling. Integendeel, antwoorden via een muisklik droeg bij aan receptief en expressief taalgebruik. Het onderbreken van een verhaal door bijvoorbeeld het klikken op animaties, blijkt niet schadelijk voor de doorlopende lijn van het verhaal (Smeets & Bus, 2012).

Naast voordelen worden in de wetenschappelijke literatuur ook nadelen van mediagebruik beschreven, zoals de nadelen van televisie kijken op jonge leeftijd. De tijd die kinderen achter de televisie doorbrengen, zou afgaan van de kritieke tijd waarop zij bepaalde ontwikkelingstaken moeten leren (Kohnstamm, 2009). Dit verhindert kinderen om optimaal te genieten van ervaringen in de periode waarin het daarvoor rijp is, met als gevolg dat televisie de ontwikkeling verstoort. Dat televisie zou resulteren in een verbeterde fantasieontwikkeling, gaat niet op (Nikken, 2002). Allereerst bevat het merendeel van de programma's niet de fantasiebevorderende kwaliteiten. Bovendien is de kans op een positief effect van de televisie op de fantasie van kinderen niet erg groot, omdat kinderen na het zien van zulke programma's weer andere programma's gaan kijken. Het aantal indrukken neemt dan weer toe, waardoor de kans dat een kind de rust vindt om zijn fantasie de vrije loop te laten, afneemt (Nikken, 2002).

Daarnaast zouden baby's gemakkelijker leren via mensen dan via televisie. Dit fenomeen wordt het 'video-tekort' genoemd (Courage & Howe, 2010). Dit tekort kwam voor bij taken als woorden leren, het herkennen van taal en het terugzoeken van voorwerpen.

Tevens zou televisie op de achtergrond de aandacht afleiden van dreumesen/peuters tijdens geconcentreerd spelen (Courage & Setliff, 2009).

Geweld via de beeldschermmedia, zo blijkt uit een meta-analyse van Anderson en Bushman (2001), is positief gerelateerd aan het ontstaan van agressief gedrag onder kinderen en jongeren. Zo resulteert blootstelling aan gewelddadige televisie en films voor een verhoogd niveau van agressie bij zowel jongens als meisjes. Tevens resulteert het in een toename van psychologische opwindning en aan agressie gerelateerde gedachten en gevoelens. De blootstelling aan geweld is negatief gekoppeld aan prosociaal gedrag. Voor gewelddadige televisie en films blijken deze effecten van invloed voor de korte en de lange termijn. Voor games zijn alleen de effecten voor de korte termijn bekend (Anderson & Bushman, 2011).

1.2 Mediaopvoeding

De vraag is in hoeverre ouders problemen ervaren bij het mediagebruik van hun kinderen. Amerikaans onderzoek laat zien dat veel ouders niet bekend zijn met de door de AAP (American Academy of Pediatrics) in 2001 opgestelde richtlijnen over het gebruik en de duur van beeldschermmedia (Funk, Brouwer, Curtiss, & McBroom, 2009). Zo raadt de AAP beeldschermmedia voor kinderen onder de twee jaar af, terwijl de meeste kinderen in deze leeftijdscategorie zich wel degelijk regelmatig achter het beeldscherm bevinden (Funk et al., 2009). Daarnaast ontbreekt het Amerikaanse ouders aan voldoende kennis over de hulpmiddelen zoals een systeem voor leeftijdsclassificatie, met name wat betreft televisie en computerspellen games (Funk et al., 2009). Uit een survey die in 2006 door de Kaiser Family Foundation is uitgevoerd, blijkt dat de manier waarop ouders denken over de invloed van media zich naast beeldschermtijd, tevens op de inhoud richt. Dit resulteert erin dat ouders die positief denken over de invloed van media, meer tijd achter het beeldscherm toestaan (Rideout & Hamel, 2006). In deze survey maakten ouders zich zorgen over de inhoud van media. Toch geloofde 16% van de onderzochte ouders dat het niet nodig is om toezicht te houden. De meeste ouders dachten dat zij zelf de grootste invloed hadden op het leven van kinderen, en dat media daarin slechts een gematigde rol speelden (Rideout, 2007). Wat betreft de inhoud van beeldschermmedia wijzen onderzoekers op zorgen over de blootstelling aan geweld en seks via de media (Funk et al., 2009). De zorgen met betrekking tot geweld gaan over de toename van agressie en desensitisatie van geweld (Carnagey, Anderson, & Bushman, 2007; Funk, 2005). Wat betreft seks in de media worden zorgen geuit over een denigrerende weergave van vrouwen in de media en problemen met het zelfbeeld (Dill & Thill, 2007).

De situatie in Nederland verschilt echter van die in Amerika. Uit het Jaarverslag van 2009 van het NICAM (Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media), blijkt dat vrijwel 100% van de Nederlandse ouders met kinderen tot 16 jaar bekend is met Kijkwijzer: 96% van de Nederlandse ouders vindt Kijkwijzer een zinvol waarschuwingssysteem. Daarbij wordt het in toenemende mate gebruikt: in 2008 zei nog 14% van de ouders dat zij nooit gebruik maken van Kijkwijzer, in 2009 is dit percentage bijna gehalveerd naar 8% (NICAM, 2009). In 2009 heeft stichting Mijn Kind Online en Motivaction in opdracht van KPN een onderzoek uitgevoerd onder 730 ouders van kinderen van twee tot 12 jaar naar de manieren van opvoeding die ouders hanteren bij het internetgebruik van hun kinderen, hun behoefte aan ondersteuning daarbij en welke specifieke vragen zij dan hadden (Nikken, 2009). Uit dit onderzoek *Ouders over het internet en hun kind*, blijkt dat ouders een genuanceerd idee hebben van het nut van de computer en internet voor hun kinderen. Enerzijds onderkennen ouders de positieve effecten: door het internet doen kinderen op allerlei terreinen kennis op en kunnen zij via het internet nieuwe vrienden en sociale vaardigheden leren. Aan de andere kant onderkennen ouders ook mogelijk negatieve effecten voor hun kinderen, zoals de veiligheid die in het geding kan komen, foute mensen waarmee ze in contact kunnen komen, sluikreclame, ongeschikte websites, en compulsief internetgebruik. De zorgen van ouders over mogelijk negatieve effecten van het computeren op hun kinderen vallen in het algemeen wel mee. Op het punt van veiligheid maken ouders zich eerder weinig dan veel zorgen. Ook als het gaat om een positief effect op de sociale vaardigheden van kinderen zijn ouders gereserveerd. Over de positieve leereffecten van de computer zijn ouders meer optimistisch. Echte problemen ervaren ouders niet: ze hebben vertrouwen in hun eigen internet- en computervaardigheden, ze onderkennen positieve en negatieve effecten aan het internetten voor hun kinderen en ze passen diverse stijlen van mediaopvoeding toe die in overeenstemming zijn met hun opvattingen over de effecten en de ontwikkeling van hun kind (Nikken, 2009).

1.3 Rol online opvoedingsondersteuning

Welke rol kan online opvoedingsondersteuning bij de opvoeding en met name bij de mediaopvoeding spelen? Een in juli 2013 verschenen review van Nieuwboer, Fukkink en Hermanns wijst op de vele mogelijkheden die het internet lijkt te huisvesten ten aanzien van opvoedingsondersteuning. Zo bestaan er talloze internetprogramma's die beschikken over informatie van goede kwaliteit om kennis onder ouders te vergroten, makkelijk in contact te komen met leeftijdsgenoten voor het uitwisselen van ervaringen, en professionele raadgeving

en training. Het aanbod is niet alleen makkelijk toegankelijk en handig voor ouders, het is ook anoniem en kosteneffectief (Daneback & Plantin, 2008; Plantin & Daneback, 2009; Funderburk, Ware, Altshuler, & Chaffin, 2008). Ondanks de gelimiteerde hoeveelheid van 75 onderzochte studies, werden in de review van Nieuwboer et al. (2013) verschillende patronen zichtbaar.

Er zijn in Nederland steeds meer sites die opvoedinformatie aanbieden aan ouders (Koks, 2008; Prinsen et al., 2012) en het gebruik van online opvoedinformatie door ouders wordt steeds populairder (Cohall, Cohall, Dye, Dini, & Vaughan, 2004; Plantin & Daneback, 2009). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat veel ouders kampen met minder steun van hun ouders, familie en vrienden (Plantin & Daneback, 2009). Tevens krijgen onderzoekers steeds meer interesse in het onderwerp van online hulpbronnen voor ouders (Nieuwboer et al., 2013).

De review onderscheidt drie functies van online opvoedingsondersteuning: het opbouwen of vergroten van een sociaal netwerk, het vinden van statische online informatie en het consulteren van professionals. Binnen de online programma's bleken informatieve websites de meest voorkomende vorm van online hulp, gevolgd door groepsfora en e-mailconsultaties tussen een professional en een ouder. E-maillijsten en chatten met leeftijdsgenoten bleek minder vaak voor te komen. Binnen deze vormen van hulp onderscheidden de auteurs verschillende vormen van interactie. Bij veel programma's waren professionals betrokken, hoewel programma's met alleen leeftijdsgenoten, of een combinatie van leeftijdsgenoten en professionals ook veel voorkwamen. Binnen de 75 onderzochte studies bleken professionals uit verschillende disciplines vertegenwoordigd in de programma's, onder meer klinische psychologen, ontwikkelingspsychologen, verpleegsters, kinderartsen, oudercoaches, huisartsen, onderzoekers en professionals uit de sociale sector. De meeste programma's bleken gericht op specifieke groepen ouders en/of kinderen en op ouders met weinig sociale ondersteuning of een laag inkomen. De gemiddelde leeftijd van de ouders die hulp zochten, was 32.3 jaar. De helft van de programma's richtte zich op gezondheidsonderwerpen, en een groot deel van de programma's was ontworpen voor zwangere vrouwen of ouders van hun eerste kind. De meeste internetprogramma's waren gericht op ouders van kinderen tot vier jaar (Nieuwboer et al., 2013). Over de leeftijd van kinderen op het moment dat ouders hulp zochten, werd niet gerapporteerd. Wel werd gesteld dat de meerderheid van de internetprogramma's gericht was op ouders van kinderen van nul tot vier jaar (Carpenter, Frankel & Marina, Duan, & Smalley, 2004).

De verschillende studies binnen de review tonen aan dat opvoedingsondersteuning is

veranderd door de voordelen van het internet: er bestaan verschillende vormen van online communicatie, die aansluiten bij de verschillende behoeften van ouders in de doelen, het gewenste ontwerp en het bereik van opvoedingsondersteuning. Alle ouders waren tevreden met de diensten die hen werden aangeboden. Het vergroten van het sociale netwerk werd gewaardeerd omdat het bijdroeg aan bijvoorbeeld erkenning, versterking van de eigen kracht en het gevoel om bij een groep horen. Over de effecten van de programma's op ouderlijke vaardigheden en gedrag van het kind kunnen echter moeilijk conclusies worden getrokken. Het onderzoek van Nieuwboer et al. (2013) betrof een beperkt aantal studies met verschillende effecten, dat niet alle bronnen dekte die het internet huisvest.

De meeste programma's werden gekenmerkt door professionele hulp en de gezondheid van jonge kinderen, wat kan duiden op het doel van online programma's om een breed publiek te bereiken en preventief in te zetten op problemen binnen de opvoeding. De online programma's waarbij ouders in contact kunnen komen met leeftijdsgenoten, richtten zich wel op specifieke onderwerpen, zoals het opvoeden van kinderen met autisme (Huws, Jones, & Ingledew, 2001) en mentale stoornissen (Scharer, 2005). De meeste studies uit de review waren gericht op thema's en onderwerpen die frequent werden bediscussieerd, zoals opvoedonderwerpen die zich dagelijks voordoen (Dunham et al., 1998; Hudson, Elek, Westfall, Grabau, & Fleck, 1999). Over online opvoedingsondersteuning bij vragen met betrekking tot media, werd niet gerapporteerd. Ondanks deze vele mogelijkheden, bestaat er een gebrek aan empirisch bewijs en weinig kennis over het ontwerp van online diensten en de evaluatie ervan (Nieuwboer et al., 2013).

1.4 Ouderlijke behoefte opvoedingsondersteuning

In opdracht van Stichting Opvoeden.nl verschenen in februari 2014 de uitkomsten van het eerste Opvoed- en Opgroei-onderzoek onder 1200 ouders. Uit het onderzoek blijkt dat er bij ouders grote behoefte is aan websites met betrouwbaar en onafhankelijk opvoedadvies (Stichting Opvoeden.nl, 2014). Gemiddeld genomen heeft circa driekwart van de ouders met thuiswonende kinderen vaak of regelmatig vragen of onzekerheden over opvoeden, opgroeien of de gezondheid van de kinderen. Jongere ouders zijn daarbij het meest onzeker. De informatiebehoefte is het grootst tijdens de babyfase, waarna de behoefte aan informatie langzaam daalt, en weer toeneemt als kinderen in de puberteit komen (Stichting Opvoeden.nl, 2014).

1.5 Ouderlijke behoefte ondersteuning mediagebruik

Uit het Opvoed- en Opgroeionderzoek van Stichting Opvoeden.nl komt niet naar voren in welke mate ouders vragen hebben over het mediagebruik van hun kinderen. Huidig onderzoek is echter met name gericht op de mate waarin ouders behoefte hebben aan ondersteuning bij het mediagebruik van hun kinderen. Eerder werd al duidelijk dat Nederlandse ouders de internet-opvoeding redelijk goed tot stand brengen. Ze hebben zelfvertrouwen in hun eigen internet en computervaardigheden, ze onderkennen positieve en negatieve effecten aan het internetten voor hun kinderen en ze passen diverse media-opvoedingsstijlen toe die in overeenstemming zijn met hun opvattingen over de effecten en de ontwikkeling van hun kind (Nikken, 2009). Echter, een klein deel van de ouders heeft desgevraagd aangegeven uitdrukkelijke behoefte te hebben aan extra ondersteuning bij het internetgebruik van hun kind. Zo hebben ouders behoefte aan informatie over geschikte websites en computerspellen. Van de ouders zegt 13 tot 16% behoefte te hebben aan praktische tips over wat geschikte inhoud voor hun kinderen is. Tevens hebben ouders behoefte aan ondersteuning bij sociale internetactiviteiten, zoals contact met onbekenden en gepast gedrag in chatrooms, op Hyves, via de mail en via Instant Messaging (MSN). Van alle ouders wil zes tot 15% tips over hoe kinderen veilig met anderen kunnen omgaan op het internet. Tot slot willen ouders informatie over het downloaden van inhoud zoals muziek, films en computerspellen. Anders dan in het Opvoed- en Opgroeionderzoek van Stichting Opvoeden.nl bleek uit dit onderzoek geen verband te zijn met de leeftijd van de kinderen. De informatiebehoefte over mediagebruik bij ouders van jonge en oudere kinderen is dus gelijk (Nikken, 2009). Bovendien geven ouders aan een voorkeur te hebben voor laagdrempelige informatiebronnen. Experts en boeken met informatie over mediaopvoeding worden niet gewaardeerd, evenals informatie uit onderzoek en landelijke campagnes. Contact met andere ouders op het schoolplein of op internet en ouderavonden op school zijn het meest geliefd (Nikken, 2009).

Er bestaan verschillende theorieën binnen het kader van opvoedproblemen. Zo zijn er theorieën als het ecologische systeemmodel van Bronfenbrenner (1992) en het balansmodel van Bakker en anderen (1998) die opvoedstress verklaren, en theorieën over de verwachtingen en ervaringen van ouders met opvoedingsondersteuning. Tevens bestaan er leertheorieën over hoe ouders opvoedingsondersteuning toepassen. Dit onderzoek richt zich echter meer op vragen binnen de mediaopvoeding, het zoekgedrag naar antwoorden op deze vragen en de mate waarin (online) hulpbronnen erin slagen om te voorzien in de hulpvraag. Bovengenoemde theorieën voorzien niet specifiek in de vraag hoe groot de noodzaak van ouders is om ondersteuning te krijgen bij de mediaopvoeding. Daarom wordt in dit onderzoek

geen theoretische invalshoek gekozen, maar zal de theorievorming achteraf worden gevormd.

1.6 Vraagstelling

In een samenleving waarin media op allerlei manieren in het dagelijks leven en in de opvoeding zijn ingebed, is het belangrijk om ouders en kinderen te leren hoe media hierin een juiste plek kunnen krijgen. Door naast de opvoedvragen die ouders hebben, ook de vragen bij het mediagebruik van ouders in kaart te brengen, kan opvoedingsondersteuning een passender antwoord bieden. Het doel van dit onderzoek is dan ook het realiseren van een meer adequate afstemming tussen de informatie in de CJG-databank en de informatiebehoefte over opvoeden en media onder ouders. Met een adequate mediaopvoeding zullen ouders zich niet alleen meer competent en bevredigd voelen in de opvoeding rondom media, kinderen zullen beter in staat zijn om het media-aanbod kritisch en actief te gebruiken. Zoals uit bovenstaande blijkt, focussen de meeste onderzoeken tot op heden op de behoefte aan ondersteuning bij de opvoeding in het algemeen. Zo blijkt uit de review van Nieuwboer et al. (2013), dat online opvoedingsondersteuning niet in het bijzonder gericht is op vragen over media. Het onderzoek dat wel focust op de vragen die ouders hebben rondom media, *Ouders over het internet en hun kind*, beperkt zich tot het internet. Doordat dit onderzoek zich richt op vragen bij het gebruik van alle media, zoals de televisie, de smartphone, de tablet, de computer, de laptop, en de spelcomputers, zal een breder beeld ontstaan. Zoals uit bovenstaande blijkt is de informatiebehoefte van ouders het grootst tijdens de babyfase. Echter, over het moment waarop ouders vragen hebben over media, is niets bekend. Met een onderzoeksgroep van ouders van kinderen van nul tot 12 jaar, voorziet dit onderzoek hier wel in.

Dit onderzoek staat naast de behoeften van ouders rondom mediagebruik ook stil bij de manier waarop ouders deze ondersteuning het liefst zien vormgegeven. Met die kennis kan het aanbod van opvoedingsondersteuning, nog concreter worden afgestemd op de vraag. Met name de ervaringen en wensen van ouders over de CJG-databank, CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl kan voor heel gerichte en concrete veranderingen zorgen.

Bovenstaande resulteert in de volgende onderzoeksvraag: *‘Hebben ouders opvoedingsvragen, in het bijzonder vragen rondom mediaopvoeding, wat voor vragen zijn dit, en welke rol speelt (online) opvoedingsondersteuning daarin?’* en de volgende deelvragen:

1. In welke mate hebben ouders vragen binnen de opvoeding, met name rondom gebruik van media door kinderen en in welke mate zijn deze vragen belastend?
2. Welk type vragen zijn het, en passen deze in een categorisering?
3. In welke mate zoeken ouders oplossingen/antwoorden voor deze vragen?

4. Welke rol speelt (online) opvoedingsondersteuning bij de vragen rondom opvoeding en het gebruik van media door kinderen?
5. Wat zijn de verwachtingen en ervaringen van ouders in het gebruik van (online) opvoedingsondersteuning (bijvoorbeeld op CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl), met name binnen de mediaopvoeding?
6. In hoeverre zijn deze bronnen van (online) opvoedingsondersteuning als CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl effectief voor de vragen die ouders hebben?

2 METHODE

2.1 Onderzoeksdesign

Dit onderzoek, dat eenmalig heeft plaatsgevonden, kent twee dataverzamelingstechnieken: kwalitatieve dataverzameling in de vorm van acht semigestructureerde interviews met ouders, en kwantitatieve dataverzameling in de vorm van een online vragenlijst. Het combineren van de twee dataverzamelingstechnieken, het ‘mixed method’ onderzoeksdesign (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2005), waarbij de resultaten uit de semigestructureerde interviews de basis voor de vragenlijst van het kwalitatieve deelonderzoek vormden, resulteerde in een beantwoording van de onderzoeksvragen.

2.2 Participanten

Voor de kwalitatieve dataverzameling zijn acht ouderparen bevraagd, met één of meer kinderen in de leeftijd van nul tot 12 jaar. De keuze om beide ouders te interviewen kwam voort uit eerdere ervaringen waarbij ouders van mening verschilden: door mogelijke aanvullingen of incongruenties tussen ouders, werd ingezet op een zo volledig mogelijk beeld. Deze keuze ligt ook in de voorkeur om zowel vaders als moeders te interviewen, om eventuele verschillen daartussen te kunnen rapporteren.

Bij kwalitatief onderzoek is niet zozeer de kwantiteit, maar de kwaliteit en representativiteit van de steekproef belangrijk (Baarda et al., 2005). Ten gunste van de representativiteit van de steekproef, is op verschillende manieren getracht om diversiteit te creëren in de onderzoeksgroep. Zo verschilden ouders in het aantal jaren dat zij onderwijs hebben gevolgd, of zij in de stad of in een dorp woonden, en verschilde de culturele samenstelling van het gezin (Nederlands/Turks, Nederlands/Mexicaans, Palestijns/Jordanees). Ook de grootte van de gezinnen verschilde en de leeftijden van de kinderen liepen uiteen

tussen anderhalf en 12 jaar.

Voor het kwantitatieve onderzoek werd gestreefd naar een onderzoeksgroep van 500 ouders van kinderen in de leeftijdscategorie van nul tot en met 12 jaar oud, dat met een totale respons van 516 ouders ruim is gehaald. In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken van de respondenten opgenomen. Van de leeftijd van de oudste kinderen, waar de vragenlijst betrekking op had, zijn drie leeftijdscategorieën gerealiseerd: 1) nul tot vier, 2) vijf tot acht, 3) en negen tot 12 jaar oud. Omdat het voor de betrouwbaarheid van de data-analyse wenselijk is om een gelijke spreiding te hebben in categorieën (Baarda et al., 2005), werd per leeftijdscategorie een quotum aangehouden.

Tabel 1

Beschrijvende statistiek van de eigenschappen van de respondenten.

	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Geslacht						
Man	164	31.8				
Vrouw	352	68.2				
Leeftijd (jaren)			19	69	37.3	7.2
Hoogst afgeronde opleiding ¹			1	7	4.6	1.3
Etniciteit						
Nederlands	489	94.8				
Surinaams/Antilliaans	4	.8				
Turks/Marokkaans	4	.8				
Anders ²	17	3.3				
Leeftijd oudste kind (jaren)					6.5	3.5
0–4	171	33.1				
5–8	216	41.9				
9–12	129	25.0				
Geslacht kind						
Jongen	288	55.8				
Meisje	228	44.2				
Burgerlijke staat						
Samenwonend/gehuwd	420	81.4				
Alleenstaand	96	18.6				

Noot. ¹= gelabeld als 1= geen; 2= LBO/VBO; 3= MAVO/VMBO/MULO/ULO; 4= MBO; 5=

HAVO/VWO/WO-propedeuse; 6 = HBO/WO-bachelor; 6= WO-doctoraal/master.

² = Onder de groep ‘anders’ valt elke andere etniciteit die binnen de voorgaande etnische subgroepen niet is mee genomen.

2.3 Procedure

Een deel van de acht ouderparen voor het kwalitatieve onderzoek is geselecteerd door middel van een selecte, doelgerichte steekproeftrekking [purposive sampling] (Boeije, 2012).

Bij deze vorm van steekproeftrekking wordt de doelgroep niet op toevalsbasis, maar op grond van overwegingen samengesteld (Baarda et al., 2005): in dit onderzoek is gericht geselecteerd op ouders met kinderen tussen nul en 12 jaar. De manager van een kinderdagverblijf in Utrecht heeft alle ouders van het kinderdagverblijf benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Drie ouderparen hebben per mail op deze vraag gereageerd. De intern begeleider van een basisschool in Oud-Beijerland heeft op eenzelfde manier ouders benaderd, waarop één ouderpaar reageerde. Nog eens twee ouderparen voor het kwalitatieve onderzoek zijn gevonden via de leerkracht van een basisschool in Rotterdam, en twee ouders via het netwerk van de onderzoeker zelf. Elk interview werd voor aanvang van het volgende interview getranscribeerd en geanalyseerd. Op die manier kon de topiclijst tussen de interviews waar nodig worden aangepast, en werd inzichtelijk of de gevonden ervaringen van ouders overeenstemden. Zo kon tevens worden vastgesteld of er sprake was van saturatie: inhoudelijke verzadiging (Baarda et al., 2005), zoals het geval bleek na het achtste interview.

Voordat ouders konden instemmen met deelname hebben zij een brief ontvangen waarin zij geïnformeerd werden over de achterliggende reden van het onderzoek, wat het onderzoek zou opleveren en de tijdsinvestering voor de ouder. Tevens werd aangegeven dat de privacy van de ouder gegarandeerd werd door alle gegevens anoniem te verwerken en alleen te gebruiken binnen het betreffende onderzoek. Bovendien werd benadrukt dat de uitspraken van de respondenten anoniem verwerkt zouden worden en alleen voor het betreffende onderzoek gebruikt zouden worden. Tevens werd toestemming gevraagd om het interview op te nemen met opnameapparatuur.

Voorafgaand aan het eigenlijke interview werden algemene gegevens over de respondenten verzameld, zoals het aantal, de leeftijd en het geslacht van de kinderen, en het opleidingsniveau en de woonplaats van de ouders. De interviews vonden in zeven van de acht gevallen plaats in de thuissituatie en in één geval op de school van het kind. De keuze voor de locatie van het interview werd altijd door de ouder genomen, maar de thuissituatie had door het laagdrempelige en veilige karakter ook de voorkeur. De interviews vonden bewust in zeven van de acht gevallen plaats zonder kinderen, om afleiding of eventuele wenselijke antwoorden ten opzichte van de kinderen te voorkomen.

De kwantitatieve dataverzameling van dit onderzoek heeft door de financiële steun van Stichting Opvoeden.nl plaats kunnen vinden onder ouders uit een ouderpanel, waarover Marktonderzoeksbureau Right Marktonderzoek beschikte. Een voorwaarde voor het kunnen deelnemen aan het onderzoek was dat de ouder één of meerdere kinderen had in de leeftijd van nul tot 12 jaar. Om te zorgen dat alleen ouders werden geselecteerd die voldeden aan dit

criterium, werden ouders die na het invullen van een controlevraag niet bleken te voldoen, uitgesloten voor de vragenlijst. Ook werd in de baseline rekening gehouden met alleenstaande ouders: die vulden de schaal over de ervaren steun van de partner niet in.

2.4 Meetinstrumenten

Het meetinstrument voor het kwalitatieve onderzoek betrof een semigestructureerd interview met gebruik van een topiclijst. Deze topiclijst is gebaseerd op de belangrijkste deelvragen, en beschreef de belangrijkste onderwerpen die in het interview aan bod moesten komen. De vraagvolgorde en vraagformulering lagen daarin niet vast. De interviews duurden 60 tot 80 minuten.

Voor het kwantitatieve onderzoek is gekozen voor een online vragenlijst, omdat het een geschikte manier is om attitudes, opinies, gevoelens, gedragsintenties en kennis inzichtelijk te maken, het een grote populatie kan bereiken en omdat het door het anonieme karakter niet erg gevoelig is voor sociale wenselijkheid (Baarda, de Goede, & Kalmijn, 2010). De vragenlijst is tot stand gekomen door de begrippen uit de onderzoeksvragen te operationaliseren. De items zijn gebaseerd op de uitkomsten van de kwalitatieve interviews, vragen die ouders aan deskundigen stellen op www.mediaopvoeding.nl, en de resultaten van het eerste Opvoed- en Opgroeionderzoek naar de informatiebehoefte van ouders in opdracht van Stichting Opvoeden, dat dit jaar verscheen. Tevens is een *competentieschaal* toegevoegd uit de NOSI (Nijmeegse Ouderlijke Stress Index) en is de VOBO (Vragenlijst Onvervulde Behoefte aan Opvoedingsondersteuning) toegevoegd, die door middel van 10 thema's meet of ouders problemen ervaren met de opvoeding, of men die belastend vindt, of men hulp/ondersteuning heeft gezocht en of die hulp/ondersteuning effectief was.

De voorkennis uit de interviews is geformuleerd in stellingen, die door middel van een ratingschaal beantwoord dienden te worden. Door een vijfpunts-ratingschaal te gebruiken werd inzicht verkregen in de *mate* waarin ouders bepaalde opvattingen hadden (Baarda et al., 2005). Bij de vragen die middels stellingen werden gescoord, waren de antwoordmogelijkheden: *'Helemaal mee oneens'*, *'Mee oneens'*, *'Neutraal'*, *'Mee eens'*, *'Helemaal mee eens'* en werd respectievelijk gescoord als 1, 2, 3, 4 en 5. Bij twee vragen over de ervaren opvoedbelasting van de ouder, waren de antwoordmogelijkheden *'Ik herken dit helemaal niet'*, *'Herkenbaar, maar niet lastig'*, *'Een beetje lastig'*, *'Nogal lastig'* en *'Heel erg lastig'*, en werd respectievelijk gescoord als 1, 2, 3, 4 en 5. Op één vraag konden ouders zowel aangeven of zij een vraag hadden, als de informatiebehoefte daarbij: *'Ik heb deze vraag niet, en ik heb geen informatie nodig'*, *'Ik heb deze vraag niet, maar ik wil wel informatie'*, *'Ik heb*

deze vraag wel, en ik wil er meer over weten, *'Ik heb deze vraag wel, maar ik kan het zelf oplossen'*. Door de antwoordvariabelen om te zetten in dummyvariabelen, waarbij één dummyvariabele de aanwezigheid van een vraag scoorde middels een score van 0 en 1, en de andere dummyvariabele de behoefte aan informatie scoorde middels een score van 0 en 1, werd het mogelijk om deze vraag te analyseren (Baarda et al., 2010). De stellingen waren zo geformuleerd dat ze verschillende richtingen opgingen, waardoor de respondenten werden geacht na te denken en niet-oprechte antwoorden werden herkend (Baarda et al., 2010). Door veel items per vraag te formuleren, hadden ouders meer keuzemogelijkheden, waardoor ook de betrouwbaarheid toenam (Baarda et al., 2010). Bij twee vragen zijn het zes items, bij andere vragen ligt het aantal tussen de 18 en 24 items.

2.5 Data-analyse

Voor de analyse van de semigestructureerde interviews is gebruik gemaakt van de gefundeerde theorie-benadering, zoals beschreven door Baarda et al. (2005), waarbij de onderzoeksvraag, de doelstelling en het perspectief van het onderzoek het uitgangspunt vormen bij de indeling en ordening van de labels. De theorie is niet het beginpunt, maar het eindresultaat van een labelingsproces (Baarda et al., 2005). Na het transcriberen van de opnamen, was de eerste stap in het analyseproces het open coderen van de opnamen. Met behulp van analytische inductie, het systematisch vergelijken van uitspraken, is per doelstelling tot een inhoudelijk kernlabelsysteem gekomen. Door uitspraken een kernlabel te geven, konden de labels gegroepeerd worden en kon zo de betekenisgeving van participanten over (media)opvoedvragen, de belasting en de hulp daarvoor in kaart worden gebracht (Boeije, 2012).

De data van het kwantitatieve onderzoek werd geanalyseerd middels SPSS 21.0 (SPSS inc., 2013). Met behulp van respectievelijk *descriptives* en *frequencies* werd de dataset gecontroleerd op missende en foutief ingevoerde waarden. Omdat bleek dat de missende waarden zich bevonden op de selectievragen als *'Wat is de relatie van uw partner tot uw oudste kind?'*, en niet op vragen die gebruikt zouden worden voor de analyses, zijn deze waarden niet uitgesloten voor de analyse, zoals Pallant (2013) aanbeveelt. Foutieve waarden buiten de vijfpuntsschaal bleken niet aanwezig te zijn. Na het opvragen van de *normaalverdeling*, bleek die voor 16 van de 22 schalen niet normaal verdeeld. Daarom is ervoor gekozen om, waar mogelijk, non-parametrische toetsen te gebruiken voor de analyses. Na controle op de aanwezigheid van *outliers*, bleken er veel scores ver boven of onder de gemiddelde score te zijn. Scores met een afwijking van twee of meer standaarddeviaties tot

het gemiddelde, zijn hiernaar aangepast. Omdat een analyse op itemniveau te omvangrijk zou zijn voor dit onderzoek, is ervoor gekozen om middels een *Principiële Componenten Analyse* (PCA) te onderzoeken welke items samengenomen konden worden op schalen. Voorafgaand aan de factoranalyses is gecontroleerd of de data hiervoor geschikt was. Uit de correlatiematrix bleken de correlatiecoëfficiënten van de 19 schalen zwak tot matig samen te hangen ($r = .10$ en hoger) met daarbij een aantal correlaties van $.3$ of hoger. De Kaiser-Meyer-Olkin was voor het merendeel van de schalen hoger dan de aanbevolen waarde van $.6$ (Kaiser, 1970, 1974 zoals geciteerd in Pallant, 2013) en Bartlett's Test of Sphericity (Bartlett, 1954, zoals geciteerd in Pallant, 2007) bereikte voor elke schaal statistische significantie. De data bleek dus geschikt voor een factoranalyse. Het merendeel van de factoranalyses is uitgevoerd door middel van een vrije rotatie en varimax rotatiemethode. Het aantal items per schaal varieerde van 3 tot 22 items. Voor het merendeel bestonden de schalen uit één factor en de verklaarde variantie lag tussen de 35.17 en 81.00. De factorladingen uit deze factoranalyse zijn te vinden in de appendix. De factoranalyse liet tevens zien welke items negatief geformuleerd waren, waarna die zijn omgepoold zoals beschreven in Pallant (2013).

Na het uitvoeren van een betrouwbaarheidsanalyse, bleek de Cronbach's alpha van drie schalen lager dan de aanbevolen waarde van $.7$ (DeVellis, 2012, zoals geciteerd in Pallant, 2013). De interne validiteit en verklaarde variantie van de 19 overgebleven schalen zijn te vinden in Tabel 2. Tot slot zijn er nieuwe variabelen gemaakt voor leeftijdscategorieën voor het oudste kind, zoals eerder beschreven, het geslacht van de ouder, en het opleidingsniveau van de ouder. Bij het opleidingsniveau van de ouder zijn twee categorieën onderscheiden, waarbij laagopgeleid van geen onderwijs tot het MBO loopt, en HAVO, VWO, HBO en WO werden aangemerkt als hoogopgeleid. Voor het analyseren van het gebruik van alle vormen van brongebruik is een nieuwe variabelen *totaal brongebruik* aangemaakt, alsmede een variabele die *totaal mediavragen* meet. Vervolgens zijn de onderzoeksvragen beantwoord middels *descriptives*, *frequencies*, *Kruskal-Wallis toetsen*, *spearman roc*, *Mann-Whitney U toetsen*, *T-toets voor onafhankelijke groepen* en *logistische en lineaire regressieanalyses*.

Tabel 2

Verklaarde variantie en interne validiteit van 19 nieuwe schalen uitgedrukt in Eigenwaarden en Cronbachs Alpha (α).

<i>Schaal</i>	<i>Aantal items</i>	<i>% Verklaarde variantie</i>	<i>Eigenwaarde</i>	<i>α</i>
1. Negatieve effecten media	14	52.21	7.31	.94
2. Positieve effecten	15	35.17	5.28	.86
3. Problemen mediatijd	3	77.97	2.34	.86
4. Problemen media-inhoud	9	61.04	5.49	.92
5. Media instrument ouder	5	60.38	3.02	.84
6. Media helpen kind	4	48.62	1.95	.65
7. Vraag voorkomen/handelen	10	60.18	6.02	.92
8. Vraag vindplaats informatie	4	68.42	3.42	.84
9. Informatiebehoefte mediavragen	18	61.37	10.43	.96
10. Opvoedlast	18	47.86	8.62	.93
11. Opvoedcompetentie	15	51.09	7.66	.93
12. Steun partner	6	61.84	3.71	.87
13. Gebruik tijdschriften	12	53.08	6.37	.91
14. Gebruik tv-programma's	6	57.05	3.42	.83
15. Gebruik websites	22	65.09	14.32	.96
16. Nut opvoedonderst. niet persoonlijk	6	72.66	4.36	.92
17. Nut opvoedonderst. persoonlijk	9	43.77	3.94	.82
18. Voorkeur online contact/info	8	66.92	5.35	.93
19. Voorkeur persoonlijk contact/info	3	81.00	2.43	.88

2.6 Validiteit en betrouwbaarheid

Op diverse manieren is getracht de validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen. Allereerst draagt het 'mixed methods' onderzoeksdesign bij aan de interne validiteit van de gegevens (Baarda et al., 2005). De keuze voor een semigestructureerd interview kwam ten gunste van de interne validiteit: doordat niet is vastgehouden aan een vaste structuur, werd de formulering zo min mogelijk gestuurd en werd de kans groter dat ouders hun werkelijke beleving deelden (Baarda et al., 2005). Ter bevordering van de betrouwbaarheid werd datgene wat de ouder vertelde, na elk topic samengevat om de juistheid ervan te controleren (Onwuegbuzie & Leech, 2007). Tevens is getracht de betrouwbaarheid van de uitspraken te vergroten door het interview op te nemen met opnameapparatuur, en is benadrukt dat werd gezocht naar de beleving van ouders en zij dus niet foutief konden antwoorden. Dit heeft de sociale wenselijkheid van de antwoorden van ouders verkleind. De interne validiteit is vergroot doordat de labels van de fragmenten de letterlijke kernwoorden uit het fragment kregen.

Door bij het kwantitatieve onderzoek gebruik te maken van een grote onderzoeksgroep ($N = 516$), is de onbetrouwbaarheidsmarge verkleind. Right Marktonderzoek heeft getracht

het ouderpanel zoveel mogelijk representatief te laten zijn voor Nederland. Om de construct validiteit van de vragenlijst te vergroten tenslotte, is een schaal gebruikt uit de gestandaardiseerde NOSI.

3 RESULTATEN

In deze resultatensectie worden de uitkomsten van de data analyses beschreven per deelstudie. De resultaten van het eerste, kwalitatieve onderzoek worden allereerst beschreven.

3.1 Deelstudie 1: Kwalitatief onderzoek

In de kwalitatieve studie staan centraal de mogelijke vragen die ouders hebben bij de opvoeding en het mediagebruik, de belasting hiervan en de mate waarin ouders hierbij naar oplossingen zoeken. Tevens worden de verwachtingen en ervaringen van ouders met opvoedingsondersteuning en de effectiviteit hiervan, uiteengezet.

3.1.1 De mate waarin ouders vragen hebben binnen de opvoeding en rondom het gebruik van media door kinderen

Vragen opvoeding – De helft van de acht ouderparen ervaart de opvoeding als makkelijk en leuk, de andere helft van de ouderparen vindt de opvoeding moeilijk of uitdagend. Vijf van de acht ouders hebben een gerichte opvoedvraag.

Vragen media in gezin – De helft van de ouders heeft een vraag bij het mediagebruik: medische vragen over de gevolgen van media op de ogen, de concentratie en de effecten van straling. De andere helft van de ouders heeft geen opvoedvraag, maar uit wel zorgen, moeilijkheden en gedachten over media in het gezin. Ouders twijfelen over media zoals zij met alles twijfelen: wat is bijvoorbeeld de beste aanpak bij het mediagebruik?

Belastbaarheid van de opvoedvragen – De opvoeding wordt door geen enkel ouderpaar als belastend ervaren. Ook als ouders vragen hebben over de opvoeding of over media in het gezin, ondervinden zij hiervan geen belasting.

3.1.2 De mate waarin ouders oplossingen/antwoorden zoeken voor opvoedvragen

Hoewel de meeste ouders openstaan voor tips en adviezen over de opvoeding, wordt opvoedingsondersteuning alleen geraadpleegd bij grote opvoedvragen. Vijf van de acht ouderparen hebben opvoedingsondersteuning geraadpleegd. De drie andere ouderparen hebben geen ondersteuning geraadpleegd omdat ze geen vragen hadden. Ondanks het feit dat

de helft van de ouders een vraag heeft over media in het gezin, wordt hier minder ondersteuning bij gezocht dan voor vragen binnen de gehele opvoeding.

3.1.3 De rol van (online) opvoedingsondersteuning bij de vragen rondom opvoeding en het gebruik van media door kinderen

Voor vijf van de acht ouderparen geldt dat opvoedinformatie betrekking moet hebben op de eigen situatie. Ouders lezen en luisteren alleen naar relevante opvoedinformatie en zoeken alleen naar informatie als zij een vraag hebben: ouders gaan niet uit algemene interesse of nieuwsgierigheid op zoek naar opvoedinformatie.

3.1.4. De ervaringen en verwachtingen van ouders in het gebruik van (online) opvoedingsondersteuning, met name binnen de mediaopvoeding

Bij de opvoeding in zijn geheel, wordt zoals gezegd weinig gebruik gemaakt van opvoedingsondersteuning. De ervaringen hiermee zijn daarom beperkt. Televisieprogramma's zoals de Nanny en E.H.B.O worden nauwelijks bekeken en daarin voorkomende aanpakken niet toegepast. Opvoedtijdschriften zijn of worden door zes van de acht ouderparen gelezen, hoewel dit met name de opvoedtijdschriften zijn die ouders ontvangen tijdens de zwangerschap. Vijf van de acht ouderparen kennen het CJG, drie ouders kennen het vaag of niet. De school en crèche worden gezien als plekken waar je informatie uitwisselt over het kind, maar niet als een plek voor vragen. Websites voor opvoedingsondersteuning² klinken bij zes van de acht ouders nauwelijks bekend. Social media worden nauwelijks gebruikt voor de opvoeding, in een enkel geval tips via Facebook.

3.1.5 De effectiviteit van (online) opvoedingsondersteuning voor de vragen die ouders hebben (als CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl)

De bevestiging die ouders zoeken naar wat normaal is binnen de opvoeding, vinden ouders op diverse manieren. Het voorleggen van opvoedkwesties aan het sociale netwerk en het bezoeken van websites via www.google.nl helpen goed bij het vinden van bevestiging. Specifieke websites als *CJG.nl*, *Mediaopvoeding.nl* en *Mediasmarties.nl* kennen maar weinig ouders en worden weinig ingezet, waardoor de effectiviteit ervan niet te beoordelen is. De pilots Centuring Pregnancy en Centuring Parenting van het CJG waren heel nuttig voor opvoedvragen, evenals de orthopedagoog die ingeschakeld werd voor een leesachterstand.

Samengevat kan worden gesteld dat de helft van de ouders vragen heeft bij de

²Onder andere: www.jmouders.nl, www.ouders.nl, www.opvoedadvies.nl, www.wij.nl, www.cjg.nl, www.mamaenzo.nl

opvoeding en het mediagebruik en van belasting hierbij geen sprake is.

Opvoedingsondersteuning wordt weinig aangesproken, waardoor de effectiviteit hiervan moeilijk te beoordelen is.

3.2 Deelonderzoek 2: Kwantitatief onderzoek

De resultaten van het tweede, kwantitatieve deel van dit onderzoek worden in onderstaande beschreven. Het kwantitatieve deelonderzoek heeft de thema's die uit het kwalitatieve deelonderzoek naar voren zijn gekomen, onder een grotere groep ouders onderzocht. Naast dezelfde onderzoeksvragen als in het kwalitatieve deel, is in dit deelonderzoek getracht om het type vragen in kaart te brengen en deze mogelijk te categoriseren.

3.2.1 De mate van ouderlijke vragen bij de opvoeding en het mediagebruik van kinderen en de ervaren belasting hiervan

De mate waarin ouders vragen hebben bij de opvoeding, en de belasting hiervan is gemeten door de schalen *opvoedlast*³, *opvoedcompetentie*, en *steun partner*. Op de schaal *opvoedlast* geven ouders het vaakst aan aspecten te herkennen, maar deze niet belastend/lastig te vinden. Van belasting bij opvoedvragen is dus geen sprake. Op de schaal *opvoedcompetentie* geven ouders gemiddeld aan geen moeite te hebben met de opvoeding, ouders voelen zich gemiddeld dus competent bij de opvoeding. De mogelijke vragen die ouders hebben over media in het gezin, werd gemeten met de schalen *vraag voorkomen en handelen*, *vraag vindplaats informatie*, *problemen media-inhoud*, *problemen mediatijd*. Over het voorkomen van ongewenste situaties en het handelen bij mediasituaties en de vindplaats van informatie, hebben ouders gemiddeld gezien geen vragen. Ouders gaven aan meer moeite te hebben om te reageren op situaties rondom *mediatijd* (2,20) dan op *media-inhoud* (1,76). Uit de gemiddelde score op de schalen *media instrument ouders en media helpen kind*, blijkt dat ouders media vaker inzetten ten behoeve van het gedrag van het kind, dan als instrument bij de opvoeding. Ouders kunnen media bijvoorbeeld gebruiken als zoethouder, als middel voor straf en beloning, of als middel om kinderen beter te laten eten of slapen.

Om na te gaan of vaders van moeders verschillen en of laagopgeleide ouders van hoogopgeleide ouders verschillen, is gebruik gemaakt van de Mann-Whitney-U toets, in verband met niet-normaal verdeelde gegevens. Alleen de significante verschillen worden in de tekst gerapporteerd, alle resultaten zijn wel waarneembaar in tabel 4. Er bestaat een significant verschil op de schaal *problemen media-inhoud* tussen vaders en moeders: vaders

³ De items van deze schaal en alle andere schalen zijn te vinden in de appendix.

ervaren gemiddeld genomen meer problemen bij de inhoud van het mediagebruik. Tevens gebruiken vaders de media significant meer als instrument voor de opvoeding (zoethouder, straf of beloning), dan moeders. Het gebruik van media als instrument voor de ouder komt significant meer voor onder laagopgeleide ouders. De mate van vragen en belasting rondom de opvoeding en het mediagebruik voor de drie leeftijdscategorieën van het kind via meerdere Kruskal-Wallis toetsen zijn opgenomen in tabel 5. Er werd een significant verschil gevonden tussen de drie verschillende leeftijdscategorieën van kinderen op de schaal *opvoedlast*: ouders van vijf- tot achtjarigen en ouders van negen- tot 12-jarigen hebben significant meer opvoedbelasting dan ouders van nul- tot vierjarigen. Ouders van vijf- tot achtjarigen ervaren tevens significant meer vragen bij het voorkomen van en handelen bij ongewenste situaties bij het mediagebruiken. *Problemen bij de media-inhoud* worden significant het meest ervaren door ouders van vijf- tot achtjarigen, vergeleken met nul- tot vierjarigen en negen- tot 12-jarigen. *Problemen met mediatijd* kwamen significant meer voor onder ouders van vijf- tot achtjarigen en negen- tot 12-jarigen ten opzichte van ouders van nul- tot vierjarigen. Ouders van negen- tot 12-jarigen zetten media significant meer in voor het kind zelf dan ouders van nul- tot vierjarigen deden. Na controle op de verdeling van de schaal, die normaal bleek te zijn, zijn twee T-toetsen voor twee onafhankelijke steekproeven uitgevoerd voor het vergelijken van de gemiddelde *opvoedcompetentie* voor vaders en moeders, en hoog- en laagopgeleide ouders. Alleen voor opleidingsniveau werd een significant verschil gevonden: laagopgeleide ouders ($M = 34.27$, $SD = 9.64$) schatten hun opvoedcompetentie hoger in dan hoogopgeleide ouders ($M = 32.00$, $SD = 9.70$), $t = 2.66$, $p = .01$. De effectgrootte van de gemiddelde verschillen (gemiddeld verschil = 2.27, 95 % betrouwbaarheidsinterval: .59 tot 3.95) was matig (eta kwadraat = .12), volgens Cohen's richtlijnen (1988), zoals geciteerd in Pallant (2013).

Tabel 3

Gemiddelden, standaarddeviaties, minimale en maximale scores van de mate van vragen bij de opvoeding, het mediagebruik en de ervaren belasting hiervan.

<i>Schaal</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Opvoedlast ¹	1.79	.58	1	3
Opvoedcompetentie ²	2.22	.65	1	3
Vraag voorkomen handelen ³	.22	.32	0	10
Vraag vindplaats informatie ³	.26	.36	0	4
Problemen media-inhoud ¹	1.76	.73	1	5
Problemen media tijd ¹	2.20	.00	1	4
Media instrument ouder ¹	2.03	.73	1	4
Media helpen kind ¹	2.94	.65	1	4

Noot. ¹ = Gelabeld als: 1= Ik herken dit helemaal niet; 2= Herkenbaar, maar niet lastig; 3= Een beetje lastig; 4= Nogal lastig 5= Heel erg lastig. ²Gelabeld als 1= Helemaal mee oneens; 2= Mee oneens; 3= Neutraal; 4= Mee eens, 5= Helemaal mee eens. ³Dichotome schaal, gelabeld als: 0 = niet hebben van vragen; 1 = wel hebben van vragen.

Tabel 4

Gemiddelde verschillen uit Mann-Whitney-U toetsen tussen vaders, moeders, hoogopgeleide en laagopgeleide ouders voor de mate van vragen bij de opvoeding, het mediagebruik en de ervaren belasting hiervan.

<i>Schaal</i>	Vaders (n=164)		Moeders (n= 352)		Hoogopgeleid (n=237) ¹			Laagopgeleid (n=279) ¹					
	<i>Md (Mean Rank)</i>		<i>Md (Mean Rank)</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>Md (Mean Rank)</i>	<i>Md (Mean Rank)</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	<i>r</i>
Opvoedlast	32 (267.26)		30 (254.42)	27427	-.91	.36		30 (253.88)	31 (262.42)	31967.5	-.65	.52	
Vraag voorkomen handelen	0 (251.11)		1 (261.94)	32408.5	-.42	.68		.00 (255.74)	.00 (260.84)	32408.5	-.42	.68	
Vraag vindplaats info	0 (250.31)		0 (262.31)	27521.5	-.95	.34		.00 (263.55)	.00 (254.21)	31865.0	-.79	.43	
Problemen media-inhoud	16 (289.58)		13 (244.02)	23767.5	-3.24	.00*	.00	14 (254.62)	14 (261.80)	32141.0	-.55	.58	
Problemen mediatijd	7 (276.48)		6 (250.12)	25915.0	-1.89	.06		6 (262.20)	6 (255.36)	32185.0	.52	.60	
Media instrument ouder	11.64 (315.70)		9.46 (231.85)	19484.0	-5.98	.00*	.02	9 (241.31)	10 (273.10)	28987.5	-2.44	.01*	.11
Media helpen kind	12.13 (280.42)		11.56 (248.29)	25269.0	-.230	.02*	.00	12 (258.54)	12 (258.54)	33049.0	-.00	.99	

Noot. ¹ Hoogopgeleid= HAVO of hoger onderwijs; Laagopgeleid = MBO of lager onderwijs. *Significant verschil ($p < .05$).

Tabel 5

Gemiddelde verschillen tussen ouders van kinderen in de drie leeftijdscategorieën naar lastige situaties en vragen binnen de opvoeding en het mediagebruik van kinderen, middels Kruskal-Wallis toetsen, uitgedrukt in Chi-square (χ^2).

Schaal	0-4 jaar (n= 171) (1)	5-8 jaar (n= 216) (2)	9-12 jaar (n= 129) (3)	χ^2	df	p	Post-hoc**
	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank				
Opvoedlast	209.34	291.39	268.59	29.74	2	.00*	1, 3 < 2
Vraag voorkomen handelen	238.29	281.29	246.83	10.49	2	.00*	1 < 2 = 3
Vraag vindplaats informatie	259.47	260.94	253.14	.29	2	.87	
Informatiebehoefte vragen	235.46	276.77	258.44	8.75	2	.01*	1 < 2 = 3
Problemen media-inhoud	184.73	315.57	260.73	74.11	2	.00*	1 < 3 < 2
Problemen mediatijd	206.77	296.24	263.87	35.16	2	.00*	1 < 2, 3
Media instrument ouder	247.60	271.37	251.40	2.8	2	.24	
Media helpen kind	233.46	261.44	286.77	9.7	2	.01*	1 < 3 = 2

Noot. De nummers tussen haakjes in de bovenste kolom refereren naar de nummers gebruikt ter illustratie voor significante verschillen in de "Post hoc" kolom. *Significant verschil bij $p < .05$. ** Significant verschil bij $p < .017$ na Bonferroni aanpassing voor Post-hoc toetsen.

Tabel 6

Overzicht van multiële regressie-analyses voor oudervariabelen die de opvoedlast, problemen bij media-inhoud en problemen bij mediatijd verklaren.

Variabelen	Opvoedlast (model 1)			Problemen media-inhoud (model 2)			Problemen mediatijd (model 3)		
	B	S.E.	p	B	S.E.	p	B	S.E.	p
Geslacht ouder	.02	.86	.61	.13	.57	.00*	.02	.27	.60
Opleidingsniveau	.01	.80	.81	-.01	.52	.77	.03	.25	.42
Leeftijdscategorie kind	.14	.53	.00*	.10	.35	.02*	.10	.17	.01*
Steun partner	.00	.10	.93	-.06	.06	.19	.02	.03	.61
Brongebruik	.10	.10	.00*	.13	.06	.00*	.07	.03	.12
Opvoedcompetentie	.05	.05	.00*	.33	.03	.00*	.31	.02	.00*

*Significant verschil bij $p < .05$

3.2.2. Type opvoedvragen en mogelijke categorisering hiervan

Om Stichting Opvoeden.nl specifieke informatie te kunnen geven over de opvoedvragen die ouders hebben en deze waar mogelijk te clusteren, werd gekeken naar de items waarop ouders het vaakst aangeven ze ‘een beetje lastig’, ‘nogal lastig’, en ‘heel erg lastig’ te vinden, respectievelijk de scores 3, 4, en 5. Van de ouders geeft 33.3% aan met een score van 3 of hoger op het item *opstandig gedrag* en *driftbuien*, dit aspect lastig te vinden. Nog eens 29.5% van de ouders geeft met een score van 3 en hoger aan *regels en grenzen stellen* lastig te vinden. Voor beide items geldt dat het merendeel van de ouders het ‘een beetje lastig’ vindt, en slechts minder dan 2% van de ouders dit ‘heel erg lastig’ vindt. Deze items kunnen worden gecategoriseerd tot *vragen hanteren gedrag kind*. Algemene opvoedingsvragen rond grenzen stellen doen zich ook voor op het terrein van mediagebruik: *te lang achter elkaar bezig zijn met media*, *zich vervelen en niets anders willen dan een beeldscherm gebruiken* en *eindeloos zeuren om een media-apparaat te mogen gebruiken* vinden ouders de meest lastige aspecten. Ouders scoren het vaakst ‘heel erg lastig’ op het item *zich vervelen en niets anders willen dan een beeldscherm gebruiken*: 3.9% geeft aan dit ‘heel erg lastig’ te vinden. Deze items zijn te categoriseren tot *vragen hanteren gedrag bij duur media*.

3.2.3 Mate waarin ouders zoeken naar oplossingen of antwoorden voor opvoedvragen

Uit de gemiddelde score van 0.22 op de schaal *informatiebehoefte mediavragen*, blijkt dat ouders geen behoefte hebben aan informatie, voor zowel de vragen over de aanpak van media, als over de vragen waar informatie over media te vinden is. Als gekeken wordt naar de informatiebehoefte onder ouders van kinderen in verschillende leeftijdscategorieën, blijken ouders van vijf- tot achtjarigen significant meer behoefte te hebben aan informatie bij het mediagebruik, dan ouders van nul- tot vierjarigen (Tabel 5). De relatie tussen het hebben van opvoedvragen (zoals gemeten door *opvoedlast*) en het raadplegen van opvoedingsondersteuning (zoals gemeten door *brongebruik*) is onderzocht middels een Spearman rho product-moment correlatie, omdat de schalen na controle van de normaalverdeling niet normaal verdeeld bleken te zijn. Er was een zwak, positief verband tussen de twee variabelen, $\rho = .15$, $n = 516$, $p < .001$. De relatie tussen het hebben van vragen over media en het brongebruik bleek eveneens positief en zwak, $\rho = .07$, $n = 516$, $p < .001$. De relatie tussen de ervaren opvoedcompetentie (zoals gemeten door *NOSI*) en het brongebruik is een zwakke, positieve relatie, $\rho = .04$, $n = 516$, $p < .001$. Correlaties tussen de rest van de schalen zijn opgenomen in Tabel 7.

Running head: OPVOEDEN EN MEDIAGEBRUIK IN HET GEZIN

Tabel 7

Spearman rho product-moment correlatie tussen 21 schalen.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1		.15**	.29**	.33**	.10*	.12**	.20**	.15**	.22**	-.08	.14**	.07	.18**	.09*	.03	.15**	.16**	.33**	.16**	.22**	.18**
2			.05	.02	.06	.22**	.10*	.13*	.04	.05	.11*	.10*	.03	.11*	.15**	.13**	.15**	.03	.12**	.00	-.08
3				.72**	.34**	.21**	.34**	.26**	.33**	-.24**	.05	.10*	-.02	.01	-.13**	.07	-.01	.96**	.03	.57**	.38**
4					.21**	.33**	.33**	.28**	.36**	.15**	.04	.09*	.01	.01	-.06	.06	.07	.88**	.04	.61**	.31**
5						.36**	.00	.04	.11*	.34**	-.03	.03	-.03	.15**	-.00	.14**	-.16**	.32**	-.05	.22**	.47**
6							.20**	.38**	.20**	-.14**	-.05	.06	-.01	.09*	.09*	.19**	.15**	.27**	.01	.26**	.22**
7								.74**	.37	.00	.10*	.12**	.13**	.02	-.01	.16**	.16**	.36**	.14**	.39**	.12**
8									.38**	.04	.10*	.13**	.17**	.04	-.00	.13**	.13**	.28**	.17**	.33**	.07
9										-.10**	.17**	.05	.16**	.13**	.02	.19**	.18**	.37**	.16**	.43**	.25**
10											.03	-.05	-.05**	.07	.18**	-.12**	.12**	-.23**	.01	-.21**	-.46**
11												.43**	.51**	.09**	.00	.11**	.18**	.05	.84**	.15**	.03
12														.39**	.10*	-.03	.07	.08	.09**	.73**	.12**
13															.15	.05	.21**	.19**	-.00	.71**	.12**
14																.49**	.40**	.21**	.01	.16**	.04
15																	.19**	.26**	-.11**	.00	-.05
16																		.44**	.07	.17**	.13**
17																			.02	.18**	-.11*
18																				.04	.63**
19																					.15**
20																					
21																					

Noot: * Statistisch significant bij $p = <.05$ (two-tailed) ** statistisch significant bij $p = <.01$ (two-tailed). De nummers van de schalen komen overeen met de volgende namen: 1. Negatieve effecten media. 2. Positieve effecten media. 3. Problemen media-inhoud. 4. Problemen mediatijd. 5. Media instrument ouder. 6. Media helpen kind. 7. Vraag voorkomen/handelen. 8. Vraag vindplaats informatie. 9. Informatiebehoefte vragen. 10. Steun partner. 11. Gebruik tijdschriften. 12. Gebruik tvprogramma's. 13. Gebruik websites. 14. Nut hulp niet persoonlijk. 15. Nut hulp persoonlijk. 16. Voorkeur info online. 18. Totaal mediavragen. 19. Totaal brongebruik. 20. Totaal opvoedlast. 21. Totaal opvoedcompetentie.

3.2.4 De door ouders geraadpleegde bronnen van (online) opvoedingsondersteuning voor het vinden van oplossingen of antwoorden voor vragen

In de afname van de vragenlijst is in de opvoedingsondersteuning onderscheid gemaakt tussen televisieprogramma's, websites en tijdschriften. Televisieprogramma's⁴ worden met een gemiddelde score van 1.43 op de vijfpuntsschaal, (waarbij 1 correspondeert met het nooit gebruiken van de bron, en 5 met het vaak gebruiken van de bron), nooit tot zelden gebruikt. Toch kijkt ruim 21 % van de ouders 'wel eens', naar *E.H.B.O.*, gevolgd door *The Nanny* met ruim 16 % en *Dr. Phil* met ruim 15 %. Gemiddeld gezien worden websites voor de opvoeding en mediaopvoeding⁵, met een gemiddelde score van 1.13, nooit tot zelden geraadpleegd. De websites die ouders het vaakst 'wel eens' bezoeken, zijn *Wij.nl* (11 %), *jongegezinnen.nl* (6.6 %) en *Mamaenzo.nl* (6.4 %). Tijdschriften voor de opvoeding en mediaopvoeding⁶ worden met een gemiddelde score van 1.32 nooit tot zelden gebruikt als hulpmiddel bij de opvoeding. De tijdschriften die het vaakst 'wel eens' door ouders worden gelezen zijn *Wij Jonge Ouders* (11.2 %) *Ouders van Nu* (11.0 %) en *J/M voor Ouders* (7.8 %). Geconcludeerd kan worden dat alle bronnen weinig worden geraadpleegd door ouders; van die bronnen worden televisieprogramma's nog het meest geraadpleegd.

3.2.5 De mate van effectiviteit van de bronnen van (online) opvoedingsondersteuning voor de vragen van ouders

De schaal *nut opvoedingsondersteuning* meet de mate waarin ouders opvoedingsondersteuning nuttig vinden. Met ruim 81 % van de ouders met een score van 3 ('tamelijk nuttig') of 4 ('erg nuttig'), blijkt de *partner* de meest nuttige bron van opvoedingsondersteuning. Daarna blijken *een goede vriend(in)* (80.6 %), *naaste familie* (75.2 %) , en *de huis-/schoolarts* (74.4%) te worden beoordeeld als meest nuttig. De voorkeur van ouders voor persoonlijk of online contact en informatie-uitwisseling met andere ouders en deskundigen, is gemeten middels de schalen *voorkeur online contact/info* en *voorkeur persoonlijk contact/info*. Uit de gemiddelde score van 2.82 op de schaal *voorkeur online contact/info*, blijkt dat ouders gemiddeld gezien oneens tot neutraal scoren op de mate waarin zij dit prettig vinden. Met een gemiddelde score van 3.28 op de schaal *voorkeur persoonlijk*

⁴ E.H.B.O, The Nanny, De Opvoedpolitie, De kunst van het opvoeden, Dr. Phil en 10x beter: Opvoeden

⁵ Bijvoorbeeld www.cjg.nl, www.digidreumes.nl, www.ggd.nl, www.groeigids.nl, www.wij.nl, www.jmouders.nl, www.jongegezinnen.nl, www.kijkwijzer.nl, www.mamaenzo.nl, www.mediaopvoeding.nl, www.mediasmarties.nl, www.cjg.nl, www.mediawijsheid.nl, www.mijnkindonline.nl, www.loes.nl, www.oeiikgroe.nl, www.opvoedadvis.nl, www.opvoedmagazine.nl, www.ouders.nl, www.mediaukkie.nl

⁶ Bijvoorbeeld *Wij jonge ouders*, *Ouders van nu*, *Viva Mama*, *Kek Mama*, en *Wijs*, een tijdschrift voor media in het gezin

contact/info, blijkt dat ouders dit prettiger vinden dan online contact en informatie.

Verskil tussen mate van hulp zoeken voor opvoeding en voor mediagebruik

De kans dat ouders met vragen over de opvoeding meer bronnen aanspreken dan ouders met vragen over het mediagebruik, is onderzocht middels een binaire logistische regressie. Er is voor deze toets gekozen vanwege de categorische (dichotome) variabelen. Op basis van de correlatie tussen de onafhankelijke variabelen, gemeten middels de Tolerance waarde ($> .10$) en VIF waarde (< 10), kan geconcludeerd worden dat er geen sprake was van multicollineariteit binnen de drie modellen. Na inspectie van de normal probability plot en de scatterplot, bleek niet te zijn voldaan aan de aanname van een lineaire verdeling en voldoende homoscedasticiteit. Doordat wel voldaan is aan de aannames van voldoende grote omvang van de dataset en aangepaste outliers, is besloten de regressieanalyse uit te voeren.

Vervolgens zijn drie nieuwe dichotome variabelen gemaakt: *mate opvoedvragen*, *mate vragen mediagebruik*, waarbij 0 correspondeert met de afwezigheid van vragen en 1 met de aanwezigheid van vragen. Voor de variabele *mate bronzebruik*, correspondeert 0 met weinig bronzebruik, en 1 met veel bronzebruik. Na het raadplegen van de Hosmer-Lemeshow Goodness of Fit toets (Pallant, 2013), bleek het model met $p = .99$, passend voor de inhoud van de regressieanalyse. Zoals te zien in Tabel 8, hebben geen van de twee voorspellers een significante invloed ($p < .05$) op het bronzebruik. Het 95% betrouwbaarheidsinterval voor de kansratio duidt hier ook op, met in beide voorspellers een waarde 1. Desondanks bleek de meest sterke voorspeller voor het raadplegen van bronnen, het hebben van vragen over de opvoeding ($p = .05$): de kans dat een ouder bronnen raadpleegt voor deze vragen, is 1.50 keer groter voor de ouder die wel opvoedvragen heeft dan voor de ouder die geen opvoedvragen heeft. De kans dat een ouder bronnen raadpleegt voor het mediagebruik, is 1.14 keer groter voor de ouder die wel vragen bij het mediagebruik heeft, dan voor de ouder die geen vragen bij het mediagebruik heeft.

Tabel 8

Binaire logistische regressieanalyse van voorspellers op de mate van bronzebruik.

<i>Variabele</i>	<i>B</i>	<i>S.E.</i>	<i>p</i>	<i>O.R.</i>	<i>95 % BI</i>
Mate opvoedvragen	.41	0.21	.05	1.50	[1.01, 2.25]
Mate vragen mediagebruik	.13	0.21	.53	1.14	[0.76, 1.71]

Noot. BI = betrouwbaarheidsinterval voor kansratio (O.R.)

Verband tussen opvoedcompetentie en het aanspreken van bronnen

Middels een Chi-kwadraat toets voor onafhankelijkheid is de relatie tussen de ervaren opvoedcompetentie en het brongebruik van ouders onderzocht. Alvorens de test uit te voeren is een nieuwe dichotome variabele aangemaakt (*mate opvoedcompetentie*) waarbij 0 correspondeert met een hoge opvoedcompetentie, en 1 met een lage opvoedcompetentie. Er blijkt geen significant verschil te zijn voor de mate van brongebruik tussen ouders met een hoge en met een lage opvoedcompetentie, $\chi^2 (1, n = 516) = .38, p = .54$.

Verklarende factoren voor opvoedbelasting, problemen bij media-inhoud en problemen bij mediatijd.

Om te onderzoeken welke factoren van invloed zijn op de *opvoedbelasting*, de problemen bij *media-inhoud* en de *problemen bij mediatijd*, zijn drie multi-pele regressieanalyse uitgevoerd. Daarbij zijn de volgende voorspellers gebruikt: het geslacht van de ouder, het opleidingsniveau, de leeftijdscategorie van het kind, de steun van de partner, het brongebruik en de opvoedcompetentie. Alvorens het uitvoeren van de regressieanalyse, werd opnieuw gecontroleerd op de aannames van multicollineariteit, een lineaire verdeling en voldoende homoscedasticiteit. Model 1 verklaart in zijn geheel 27% van de totaal ervaren *opvoedlast*. *Opvoedcompetentie* levert de grootste unieke significante bijdrage aan het model (beta = .45), gevolgd door de *leeftijd van het kind* (beta = .14) en *brongebruik* (beta = .14). Model 2 verklaart in zijn geheel 20% van de totaal ervaren problemen over media-inhoud. *Opvoedcompetentie* levert de grootste unieke significante bijdrage aan het model (beta = .33), gevolgd door het *geslacht van de ouder* (beta = .13), het brongebruik (beta = .13) en de *leeftijd van het kind* (beta = .10). Model 3 verklaart in totaal 12 % van de totaal ervaren problemen over mediatijd. *Opvoedcompetentie* de grootste unieke significante bijdrage aan het model (beta = .31), gevolgd door de *leeftijd van het kind* (beta = .11).

4 DISCUSSIE/CONCLUSIE

Doel van dit onderzoek was om antwoord te krijgen op de vraag: ‘*Hebben ouders opvoedingsvragen, in het bijzonder vragen rondom mediaopvoeding, wat voor vragen zijn dit, en welke rol speelt (online) opvoedingsondersteuning daarin?*’ In dit hoofdstuk worden de resultaten aan de hand van de (deel)onderzoeksvragen geïnterpreteerd en verklaard. Vervolgens worden de sterke punten, limitaties en mogelijkheden voor vervolgonderzoek beschreven. Tot slot wordt op basis van de resultaten een algehele conclusie getrokken.

4.1 Discussie

De deelvragen voor het kwalitatieve onderzoek, zijn als volgt te beantwoorden. *In welke mate hebben ouders vragen binnen de opvoeding, met name rondom gebruik van media door kinderen en in welke mate zijn deze vragen belastend?* De helft van de ouders geeft aan vragen te hebben bij de opvoeding. Voor het mediagebruik van kinderen geldt eveneens dat de helft van de ouders vragen heeft. Ouders ervaren bij zowel opvoedvragen als mediavragen geen belasting. *In welke mate zoeken ouders oplossingen/antwoorden voor deze vragen?* Ouders zoeken alleen naar oplossingen bij echte problemen. *Welke rol speelt (online) opvoedingsondersteuning bij de vragen rondom opvoeding en het gebruik van media door kinderen?* De rol van opvoedingsondersteuning bij opvoedvragen en mediavragen is klein. *Wat zijn de ervaringen en verwachtingen van ouders in het gebruik van (online) opvoedingsondersteuning (bijvoorbeeld op CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl), met name binnen de mediaopvoeding?* Ouders zoeken bronnen als CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl niet zo vaak op als persoonlijke contacten. Verwachtingen over hun behoefte aan informatie nu en in de toekomst kunnen ouders moeilijk inschatten, hoewel zij meer behoefte aan ondersteuning verwachten in de toekomst. *In hoeverre zijn deze bronnen van (online) opvoedingsondersteuning als CJG.nl, Mediaopvoeding.nl en Mediasmarties.nl effectief voor de vragen die ouders hebben?* De effectiviteit van deze bronnen is niet te beoordelen, omdat de meeste ouders aangeven ze niet te kennen en meestal niet te gebruiken.

De deelvragen voor het kwantitatieve onderzoek, zijn als volgt te beantwoorden. *In welke mate zijn vragen over de opvoeding en bij het mediagebruik herkenbaar voor ouders, en in hoeverre worden die vragen in dat geval als belastend ervaren?* Ouders geven aan lastige opvoedsituaties wel te herkennen, maar deze niet belastend te vinden. Van belasting bij opvoedvragen is dus geen sprake. Wat betreft het mediagebruik, vinden ouders het lastiger om te reageren op situaties rondom mediatijd, dan met situaties rondom media-inhoud. Zowel bij opvoedlast, als het hebben van problemen bij media-inhoud en mediatijd, blijkt de ervaren opvoedcompetentie een belangrijke voorspeller, ongeacht of het een vraag over media of de algemene opvoeding betreft. *Welk type vragen zijn het, en passen deze in een categorisering?* De vragen van ouders gaan met name over het omgaan met opstandig gedrag en driftbuien. Op het terrein van mediagebruik hebben ouders vooral moeite met het hanteren van een kind dat zeurt om media. Op zowel het terrein van de algemene opvoeding als de mediaopvoeding, kunnen vragen dus worden gecategoriseerd tot het hebben van vragen over grenzen stellen. *In welke mate zoeken ouders oplossingen of antwoorden voor deze vragen?*

Ouders zoeken gemiddeld gezien weinig oplossingen voor de vragen die zij hebben. *Welke bronnen van (online) opvoedingsondersteuning raadplegen ouders voor het vinden van deze oplossingen of antwoorden?* Bronnen voor opvoedingsondersteuning worden door ouders weinig geraadpleegd. Ouders spreken daarbij televisieprogramma's het meest aan, tijdschriften in mindere mate en websites worden het minst geraadpleegd. Ouders geven daarnaast aan persoonlijke opvoedingsondersteuning prettiger te vinden dan online opvoedingsondersteuning. *In hoeverre zijn deze bronnen van (online) opvoedingsondersteuning effectief voor de vragen die ouders hebben?* Van verschillende vormen van opvoedingsondersteuning blijken ouders de partner het meest effectief te vinden, gevolgd door een goede vriend(in), naaste familie en de huis-/schoolarts.

Als de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten worden vergeleken, blijken daar veel overeenkomsten te bestaan. Beide onderzoeken laten zien dat ouders weinig vragen hebben, en eventuele vragen niet als belastend ervaren. Dit geldt ook voor het mediagebruik. Vragen van ouders hebben vooral betrekking op het stellen van grenzen, ook bij het mediagebruik. De rol van opvoedingsondersteuning is klein, blijkt uit beide onderzoeken: ouders zoeken alleen naar oplossingen bij echte problemen. Het raadplegen van bronnen is in beide groepen dan ook laag. Omdat de meeste ouders aangeven bronnen niet te gebruiken of ze niet te kennen, is de effectiviteit slecht te beoordelen. Uit beide onderzoeken blijkt dat ouders er de voorkeur aan geven persoonlijke ondersteuning te ontvangen bij de opvoeding, zowel in het contact als het ontvangen van informatie.

Vergelijking tussen resultaten literatuur en huidig onderzoek

Uit het eerste Opvoed- en Opgroeionderzoek in opdracht van Stichting Opvoeden.nl (2014), bleek dat gemiddeld circa driekwart van de ouders met thuiswonende kinderen vaak of regelmatig vragen of onzekerheden heeft over opvoeden, opgroeien of de gezondheid van de kinderen. In huidig onderzoek blijkt dat van de geïnterviewde ouders en van de bevroegde ouders de helft van hen opvoedvragen heeft. Echter, als alle onzekerheden en twijfels van ouders worden meegerekend, blijken deze resultaten ongeveer overeen te komen. De hoeveelheid vragen bij het mediagebruik uit het onderzoek *Ouders over het internet en hun kind* (Nikken, 2009) komen overeen met huidig onderzoek: echte problemen ervaren ouders niet: ze hebben vertrouwen in hun eigen internet- en computervaardigheden. Tevens denken ouders dat zij de grootste invloed hebben op het leven van kinderen, en dat media daarin slechts een gematigde rol speelden (Rideout, 2007). Deze bevinding komt overeen met de bevindingen van huidig onderzoek: ouders zijn niet bewust bezig met de invloed van media

op hun kinderen. De relatief lage percentages van 13 tot 16% van de ouders die in het onderzoek *Ouders over het internet en hun kind* (Nikken, 2009) wel aangeeft behoefte te hebben aan praktische tips en ondersteuning, komen overeen met huidig onderzoek: de overgrote meerderheid van de ouders heeft geen behoefte aan ondersteuning. Tegelijkertijd zal er altijd een kleine groep ouders zijn met een grotere informatiebehoefte. Het gegeven dat ouders hun gedachten over media uitsplitsen in mediatijd en media-inhoud (Kaiser Family Foundation, 2006), komt overeen met de splitsing van mediatijd en media-inhoud uit huidig onderzoek.

Wat betreft het moment waarop de informatiebehoefte bij het mediagebruik het grootst is, blijkt er een verschil te bestaan tussen de literatuur en huidig onderzoek. Waar Nikken (2009) stelt dat de informatiebehoefte bij het mediagebruik gelijk is voor ouders van kinderen in verschillende leeftijdscategorieën, blijkt in huidig onderzoek dat ouders van vijf- tot achtjarigen significant meer behoefte te hebben aan informatie bij het mediagebruik, dan ouders van nul- tot vierjarigen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ouders zich, door de groeiende aandacht voor mediaopvoeding, in toenemende mate bewust worden van hun informatiebehoefte bij het mediagebruik, ten opzichte van vijf jaar geleden. Een andere verklaring ligt in de grote toename in aanbod van mediaproducten voor jonge kinderen: waar mediaproducten eerder met name werden ontwikkeld voor oudere kinderen, zijn er nu ook mediaproducten voor vijf- tot achtjarigen.

De voorkeur van ouders voor laagdrempelige informatiebronnen in de vorm van contact met andere ouders op het schoolplein en ouderavonden op school (Nikken, 2009), komt overeen met huidig onderzoek: ouders vinden persoonlijk contact en het persoonlijk ontvangen van informatie prettiger dan online contact en informatie. De populariteit van online opvoedinformatie komt dus niet overeen met eerder onderzoek van Cohall, Cohall, Dye, Dini, & Vaughan (2004) en Plantin & Daneback (2009). Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat eerder onderzoek plaatsvond in een periode waarin websites voor opvoedingsondersteuning veel meer in opkomst waren. Nu er een enorm aanbod aan opvoedwebsites bestaat, ontstaat er een versnipperd, omvangrijk aanbod waarin ouders mogelijk niet goed meer weten waar zij de juiste informatie kunnen vinden en welke informatie juist is.

Sterke punten en limitaties

Een sterk punt van deze studie is het mixed methods onderzoekdesign. Doordat de resultaten uit de interviews konden worden onderzocht onder een grotere groep ouders, zijn

de resultaten in grotere mate generaliseerbaar naar alle ouders in Nederland. Daarnaast kon op basis van de interviews een juiste aansluiting worden gevonden op het taalgebruik van de ouder, de mate waarin ouders bekend zijn met termen rondom opvoeding en media, en kon de interpretatie van de ouders worden ingeschat. De afwezigheid van missings en errors in de dataset is een ander sterk punt van deze studie.

Dit onderzoek kent tevens limitaties, waar bij de interpretatie van de resultaten rekening mee dient worden te houden. Door het geringe aantal van acht geïnterviewde ouderparen, kunnen de onderzoeksresultaten van de interviews niet gegeneraliseerd worden naar grotere groepen ouders in Nederland (Baarda et al., 2005). Ondanks de geringe externe validiteit, kan een kleine onderzoeksgroep echter wel fungeren als basis voor verder onderzoek (Baarda et al., 2005). Een andere tekortkoming van de uitvoering van het kwalitatieve onderzoek is het niet kunnen controleren van de inter-interviewer-betrouwbaarheid (Baarda et al., 2005). Doordat de interviews slechts door één interviewer zijn afgenomen en geanalyseerd, kan er een bias ingeslopen zijn. Door gebrek aan vergelijkingsmateriaal kunnen eventuele onderlinge verschillen in de beschrijving en interpretatie van resultaten niet inzichtelijk worden gemaakt.

Het ouderpanel dat is geraadpleegd voor het kwantitatieve onderzoek, is geen juiste afspiegeling van de totale ouderpopulatie in Nederland: het grote percentage autochtone ouders (94.8%) komt niet overeen met de werkelijke verhouding van circa 85% (Sociaal en Cultureel Planbureau [SCP], 2003). Bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten is het belangrijk hier rekening mee te houden.

Een andere tekortkoming van dit onderzoek is dat voornamelijk op schaalniveau is geanalyseerd, waardoor specifieke informatie niet is meegenomen in de analyses. Zo is niet onderzocht op welke items ouders de meeste vragen hadden. Hoewel inzichtelijk is geworden welke vormen van opvoedingsondersteuning als nuttig en prettig worden ervaren, kan het daadwerkelijke aanspreken van opvoedingsondersteuning in de praktijk anders zijn. Om de vragenlijst toegankelijk te houden, is ervoor gekozen om de meest gerapporteerde antwoorden van de interviews, op Mediaopvoeding.nl en van het Opvoed- en Opgroeionderzoek, op te nemen in de vragenlijst. Hierdoor is mogelijk geen volledig beeld ontstaan van de vragen onder ouders enerzijds, en het aanspreken van opvoedingsondersteuning anderzijds.

Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

De resultaten en limitaties bieden aanknopingspunten voor verder onderzoek. Twee belangrijke aanbevelingen worden hier uiteengezet. Om een meer diepgaand en volledig

beeld te krijgen zal grootschaliger onderzoek moeten worden verricht waarbinnen 1) meer tijd wordt uitgetrokken voor onderliggende bevindingen van ouders en 2) sprake is van een betere afspiegeling in de dataset van de totale ouderpopulatie in Nederland. Het korte tijdbestek waarin dit onderzoek plaatsvond heeft ervoor gezorgd dat met name op schaalniveau is geanalyseerd. In vervolgonderzoek zou meer tijd moeten zijn voor open vragen, zodat ouders hun beleving beter kunnen onderbouwen. Dit resulteert er tevens in dat ouders meer belevingen kunnen delen dan de selectie van de voorgelegde stellingen die gebruikt is in de online vragenlijst. Het gebruik van focusgroepen, waarbij een groep participanten van gedachten kan wisselen (Baarda et al., 2005), zou hiervoor een oplossing kunnen bieden. Tevens zou er in toekomstig onderzoek rekening moeten worden gehouden met een juiste afspiegeling van de diverse culturele achtergronden in de totale ouderpopulatie in Nederland.

4.2 Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek, *‘Hebben ouders opvoedingsvragen, in het bijzonder vragen rondom mediaopvoeding, wat voor vragen zijn dit, en welke rol speelt (online) opvoedingsondersteuning daarin?’* kan als volgt worden beantwoord. De helft van de ouders van kinderen van nul tot 12 jaar heeft vragen over de opvoeding en vragen over de mediaopvoeding. Deze vragen gaan met name over het stellen van grenzen, in zowel de opvoeding als de mediaopvoeding. De rol van opvoedingsondersteuning hierbij is klein, waarbij persoonlijke opvoedingsondersteuning door ouders wordt geprefereerd boven online ondersteuning.

Literatuur

- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2001). Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and pro-social behavior: A meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological Science, 12*, 353-359. doi: 10.1111/1467-9280.00366
- Baarda, D. B., de Goede, M. P. M., & Kalmijn, M. (2010). *Basisboek enquêteren: handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquêtes*. Groningen/Houten: Wolters Noordhoff bv.
- Baarda, D. B., de Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters Noordhoff bv.
- Bakker, I., Bakker, K., Dijke, A. van & Terpstra, L. (1998). O & O in perspectief. Nederlands Jeugdinstituut [NJI]. Verkregen via <http://www.nji.nl/nl/Publicaties/O--O-in-perspectief>
- Boeije, H. (2012). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Bronfenbrenner, U. (1992). Ecological systems theory. Six theories of child development: Revised formulations and current issues. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Carnagey, N. L., Anderson, C. A., & Bushman, B. (2007). The effect of video game violence on physiological desensitization to real-life violence. *Journal of Experimental Social Psychology, 43*, 489–496. doi: 10.1016/j.jesp.2006.05.003
- Carpenter, E. M., Frankel, F., Marina, M., Duan, N., & Smalley, S. L. (2004). Internet treatment delivery of parent–adolescent conflict training for families with an ADHD teen: A feasibility study. *Child & Family Behavior Therapy, 26*, 1–20.
- Courage, L. M., & Howe, L. M. (2010). To watch or not to watch: Infants and toddlers in a brave new electronic World. *Developmental Review, 30*, 101-115. doi: 10.1016/j.dr.2010.03.002
- Courage, L. M., & Setliff, A. E. (2009). Debating the impact of television and video material on very young children: Attention, learning, and the developing brain. *Child Development Perspectives, 3*, 72-78. doi: 10.1111/j.1750-8606.2008.00080.x
- Daneback K., & Plantin L. (2008). Research on parenthood and the internet: Themes and trends. *Journal of Psychosocial Research on Cyberspace, 2*.
- Dill, K. E., & Thill, K. E. (2007). Video game characters and the socialization of gender roles: Young people's perceptions mirror sexist media depictions. *Sex*

- Roles*, 57, 851–864. doi: 10.1007/s11199-007-9278-1
- Dunham, P. J., Hurshman A., Litwin, E., Gusella, J., Ellsworth, C., Dodd, P. W. (1998). Computer-mediated social support: Single young mothers as a model system. *American Journal of Community Psychology*, 26, 281–306.
- Ewers, C. A., & Brownson, S. M. (1999). Kindergartners' vocabulary acquisition as a function of active vs. passive storybook reading, prior vocabulary, and working memory. *Reading Psychology*, 20, 11-20. doi: 10.1080/027027199278484
- Funderburk, B. W., Ware L. M., & Altshuler E., & Chaffin, M. (2008). Use and feasibility of telemedicine technology in the dissemination of parent–child interaction therapy. *Child Maltreatment*, 13, 377–382. doi: 10.1177/1077559508321483
- Funk, J. B. (2005). Children's exposure to violent video games and desensitization to violence. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 14, 387–404. doi: 10.1016/j.chc.2005.02.009
- Funk, J. B., Brouwer, J., Curtiss, K., & McBroom, E. (2009). Parents of preschoolers: Expert media recommendations and ratings knowledge, media-effects beliefs, and monitoring practices. *Pediatrics*, 123, 981-8. doi: 10.1542/peds.2008-1543
- Hudson, D. B., Elek, S. M., Westfall, J. R., Grabau, A., & Fleck, M. O. (1999). Young parents project: A 21st-century nursing intervention. *Issues Comprehensive Pediatric Nursing*, 22, 153–65. doi: 10.1080/014608699265257
- Huws, J. C., Jones, R. S. P., & Ingledew, D. K. (2001). Parents of children with Autism using an email group: A grounded theory study. *Journal of Health Psychology*, 6, 569–84. doi: 10.1177/135910530100600509
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie: het jonge kind*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137, 267-296. doi: 10.1037/a0021890
- Mol, S. E., & Bus, A. G., & De Jong, M. T. (2009). Interactive book reading in early education: A tool to stimulate print knowledge as well as oral language. *Review of Educational Research* 79, 979-1007. doi: 10.3102/0034654309332561
- NICAM (2009). NICAM Jaarverslag 2009. Verkregen via http://www.kijkwijzer.nl/upload/nieuws_thumb/230_Nicam2009.pdf
- Nikken, P. (2002). *Kind en media: Weet wat ze zien*. Amsterdam: Boom Uitgeverij.
- Nikken, P. (2009). *Ouders over het internet en hun kind*. Stichting Mijn Kind Online en

- Motivaction in opdracht van KPN. Den Haag.
- Nieuwboer, C., Fukkink, R. G., & Hermanns, J. M. A. (2013). Peer and Professional Parenting Support on the Internet: A Systematic Review. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 16*, 518-528. doi:10.1089/cyber.2012.0547
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2007). Validity and Qualitative Research: An Oxymoron? *Quality & Quantity, 41*, 233-249. doi: 10.1007/s11135-006-9000-3
- Pallant, J. (2013). *SPSS Survival Manual. A step by step guide to data analysis using SPSS*. Vijfde druk. Mc Graw Hill Education.
- Plantin L., & Daneback, K. (2009). Parenthood, information and support on the Internet. A literature review of research on parents and professionals online. *BMC Family Practice, 12*. doi: 10.1186/1471-2296-10-34
- Potter, W. J. (2004). Argument for the need for a cognitive theory of media literacy. *American Behavioral Scientist, 48*, 266-272. doi: 10.1177/0002764204267274 2004
- Rideout, V. J. (2007). *Parents, Children, and Media: A Kaiser Family Foundation Survey*. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.
- Rideout, V. J., & Hamel, E. (2006). *The Media Family: Zero to Six. Electronic Media in the lives of infants, toddlers, and preschoolers*. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.
- Scharer K. (2005). An Internet discussion board for parents of mentally ill young children. *Journal of Child & Adolescent Psychiatric Nursing; 18*, 17-25. doi: 10.1111/j.1744-6171.2005.00006.x
- Schmidt, M. E., Rich, M., Rifas-Shiman, S. L., Oken, E., & Taveras, E. M. (2009). Television viewing in infancy and child cognition at 3 years of age in a US Cohort. *Pediatrics, 123*, 370-375. doi: 10.1542/peds.2008-3221
- Smeets, D. J. H., & Bus, A. G. (2012). Interactive electronic storybooks for kindergartners to promote vocabulary growth. *Journal of Experimental Child Psychology, 112*, 36-55. doi: 10.1016/j.jecp.2011.12.003
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2003). *Rapportage Minderheden 2003*. Verkregen via http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2003/Rapportage_minderheden_2003
- SPSS inc. (2013). SPSS 21.0 for Windows [computer software]. UK.
- Stichting Opvoeden.nl (2014). *Opvoed- en Opgroeionderzoek uitgevoerd door Maurice de Hond*. Geraadpleegd via <http://stichtingopvoeden.nl/onderzoek-maurice-de-hond>.
- Wartella, E., Rickert, R. A., & Robb, M. B. (2010). Babies, television and videos: How did

we get here? *Developmental Review*, 30, 116-127.

doi: 10.1016/j.dr.2010.03

Appendix

Tabel 9

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal negatieve effecten media na een Varimax rotatie gedwongen Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Verkeerde vrienden krijgen (bijv. via sociale media als Whatsapp, Facebook, Twitter)	.794
2. Gepest worden (bijv. via de sociale media als Whatsapp, Facebook, Twitter)	.793
3. Slechthorend worden (bijv. door hard geluid van oordopjes)	.776
4. Slachtoffer worden van grooming (mensen die kinderen verlokken via internet of sociale media)	.769
5. Te vroege interesse in alcohol of drugs krijgen (bijv. door soaps en praatprogramma's)	.763
6. Te weinig aan lichaamsbeweging doen	.748
7. Gezondheidsproblemen (bijv. vermoeide ogen, rsi aan vingers of pols, kromme rug)	.745
8. Slaapproblemen (bijv. nachtmerries, moeilijk in slaap vallen, niet wakker kunnen worden)	.741
9. Ongepaste foto's of video's van zichzelf of anderen op internet plaatsen of doorsturen	.739
10. Overgewicht ontwikkelen (bijv. door reclames voor eten en drinken)	.700
11. Overmatig druk worden (bijvoorbeeld door tekenfilms of computerspelletjes)	.644
12. Grof taalgebruik aanleren (bijv. uit films of tv-series)	.634
13. Moeite hebben met het stoppen van bijv. computerspelletjes, Twitteren, Whatsappen	.629
14. Een tumor krijgen door straling van de mobiele telefoon	.518

Tabel 10

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal positieve effecten media na een Varimax rotatie gedwongen Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Concentratie leren verbeteren (bijvoorbeeld via computerspelletjes)	.713
2. Betere oog-hand coördinatie krijgen (bijv. via tablets of computerspelletjes)	.702
3. Meer gemotiveerd leren (bijv. via computergestuurd huiswerk)	.697
4. Meer kennis opdoen over hoe de media functioneren	.675
5. Meer algemene kennis opdoen over de wereld (bijv. via educatieve tv-programma's of apps)	.626
6. Goede smaak voor kunst of cultuur ontwikkelen (bijv. door educatieve spelletjes of programma's)	.614
7. Goed om kunnen gaan met techniek	.613
8. Ontspannen worden (met gemakkelijke programma's of spelletjes)	.586
9. Emoties leren beheersen (bijv. door computerspelletjes)	.553
10. Kritisch kunnen nadenken over wat mag en niet mag	.547
11. Kalm of rustig worden (bijv. door afleidende media)	.539
12. Sterkere sociale vaardigheden (bijv. via sociale media)	.505
13. Jezelf kunnen vermaken	.497
14. Meer weten over politiek (bijv. via het nieuws of Jeugdjournaal)	.454
15. Goede vriendschappen opbouwen (bijv. via sociale media als Facebook, Whatsapp)	.386

Tabel 11

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal problemen media-inhoud na een Oblimin rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Stiekem ongeschikte foto's of berichten op sociale media plaatsen (bijv. op Facebook, Instagram)	1.015
2. Een eigen smartphone willen hebben	.933
3. Een eigen TV of computerspel-apparaat op de slaapkamer willen hebben	.819
4. Zeuren om eten, drinken of speelgoed wat ze van de reclame kennen	.773
5. Angstdromen hebben na een eng computerspel of een film	.772
6. Op de computer snel afgeleid zijn van educatieve taken (bijv. bij huiswerk maken)	.697
7. Een film zien of computerspel willen spelen met een te hoge Kijkwijzer-leeftijd	.631
8. Via de media dingen tegen komen, die u niet goed vindt (bijv. enge beelden, seks, geweld, grove taal)	.516
9. Per se iets met een beeldscherm willen doen of zien, terwijl er ook een (te) jong kind in de buurt is	.505

Tabel 12

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal problemen mediatijd na een Oblimin rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Zich vervelen en niets anders willen dan een beeldscherm gebruiken (bijv. tv/dvd, touch-screen)	.957
2. Eindeloos zeuren om een media-apparaat te mogen gebruiken	.943
3. Te lang achter elkaar bezig zijn met de tv/dvd, computer, spelcomputer of touch-screen	.890

Tabel 13

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal media als instrument voor ouder na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Als mijn oudste kind media gebruikt, hoef ik niet na te denken over de opvoeding	.812
2. Media zijn een handig hulpmiddel bij het naar bed brengen van mijn oudste kind	.787
3. Ik vind tv/dvd kijken tijdens het eten prettig om mijn oudste kind beter te laten eten	.779
4. Een eigen TV/computer op de slaapkamer van mijn oudste kind geeft mij rust in het huishouden	.715
5. Door de media heb ik makkelijker contact met mijn oudste kind	.698

Tabel 14

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal media helpen kind na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Voor straf geen TV mogen kijken of computeren helpt een kind gehoorzaam worden	.705
2. Ik vind de media handig als beloning bij goed gedrag	.703
3. Ik vind media handig om mijn kinderen bezig te houden	.655
4. Samen TV/dvd kijken, computeren of gamen versterkt mijn relatie met mijn oudste kind	.649

Tabel 15

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal vraag voorkomen/handelen na een Oblimin rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Hoe leg ik aan mijn oudste kind uit dat hij/zij nog te jong is voor bepaalde films/spelletjes?	.53
2. Hoe voorkom ik dat mijn kind een beeldschermverslaving ontwikkelt?	.78
3. Hoe vind ik de zoekgeschiedenis terug in de computer, tablet of smartphone van mijn oudste kind?	.92
4. Hoe kan ik mijn oudste kind afhouden van programma's of computerspelletjes, ook al mogen andere vriendjes die wel zien of spelen?	.89
5. Hoe kan ik de dagelijkse beeldschermtijd van mijn oudste kind beperkt houden?	.73
6. Hoe kan ik de computer of tablet het beste instellen, zodat mijn oudste kind veilig kan internetten?	.74
7. Hoe stop ik betaalde sms-diensten als mijn kind die (per ongeluk) heeft geactiveerd?	.57
8. Hoe laat ik mijn oudste kind iets zien op tv of iets doen op de computer als er ook jongere kinderen in de buurt zijn?	.79
9. Wat kan ik doen als mijn oudste kind gepest wordt via sociale media (bijv. Twitter of Facebook)?	.67
10. Wat moet ik doen als mijn kind geld heeft uitgegeven aan apps of games zonder mijn toestemming?	.72

Tabel 16

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal vraag vindplaats informatie na een Oblimin rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Hoe kom ik erachter welke apps of websites wel geschikt zijn voor mijn oudste kind?	.86
2. Waar kan ik op het internet betrouwbare informatie vinden over de invloed van media op kinderen?	.86
3. Waar vind ik leerzame apps, tv-programma's, dvd's of spelletjes voor mijn oudste kind?	.83
4. Waar vind ik op het internet informatie over hoe ik mediagebruik in het gezin kan aanpakken?	.81

Tabel 17

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal informatiebehoefte vragen na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Hoe leg ik aan mijn oudste kind uit dat hij/zij nog te jong is voor bepaalde films/spelletjes?	.80
2. Hoe voorkom ik dat mijn kind een beeldschermverslaving ontwikkelt?	.76
3. Hoe vind ik de zoekgeschiedenis terug in de computer, tablet of smartphone van mijn oudste kind?	.78
4. Hoe kan ik mijn oudste kind afhouden van programma's of computerspelletjes, ook al mogen andere vriendjes die wel zien of spelen?	.77
5. Hoe kan ik de dagelijkse beeldschermtijd van mijn oudste kind beperkt houden?	.77
6. Hoe kan ik de computer of tablet het beste instellen, zodat mijn oudste kind veilig kan internetten?	.77
7. Hoe stop ik betaalde sms-diensten als mijn kind die (per ongeluk) heeft geactiveerd?	.75
8. Hoe laat ik mijn oudste kind iets zien op tv of iets doen op de computer als er ook jongere kinderen in de buurt zijn?	.75
9. Wat kan ik doen als mijn oudste kind gepest wordt via sociale media (bijv. Twitter of Facebook)?	.72
10. Wat moet ik doen als mijn kind geld heeft uitgegeven aan apps of games zonder mijn toestemming?	.73
11. Hoe kom ik erachter welke apps of websites wel geschikt zijn voor mijn oudste kind?	.78
12. Waar kan ik op het internet betrouwbare informatie vinden over de invloed van media op kinderen?	.75
13. Waar vind ik leerzame apps, tv-programma's, dvd's of spelletjes voor mijn oudste kind?	.70
14. Waar vind ik op het internet informatie over hoe ik mediagebruik in het gezin kan aanpakken?	.77

Tabel 18

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal opvoedlast na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Doorbrengen van vrije tijd (bijv. moeite om zichzelf bezig te houden, verveling, niet concentreren)	.76
2. Huiswerk of andere taken (bijv. huiswerk serieus nemen, kamer netjes houden, speelgoed opruimen)	.74
3. Regels en grenzen stellen	.74
4. Het mediagebruik (bijv. afspraken maken over tv/dvd, computer, spelcomputer, smartphone, tablet)	.73
5. Kunnen overleggen met .. (bijv. niet goed met uw kind kunnen praten, uw kind is gesloten)	.73
6. Kind verantwoordelijkheid geven (bijv. met zakgeld kunnen omgaan)	.73
7. Leren en ontwikkelen (bijv. gebruik van educatief speelgoed, ontwikkeling stimulerende spelletjes)	.73
8. Omgaan met emoties (bijv. angstig, humeurig, onzeker of neerslachtig zijn)	.72
9. Mondigheid, brutaal zijn	.72
10. Grensoverschrijdend gedrag (bijv. kattenkwaad uithalen, anderen die over uw kind klagen)	.71
11. De omgang met vriendjes of vriendinnetjes (bijv. erbij horen, pesten, weinig vrienden)	.71
12. Meedoen op school (lage cijfers, spijbelen, niet naar zin op school)	.70
13. Lichamelijke beweging en gezondheid (bijv. vage lichamelijke klachten, problemen met bewegen, overgewicht)	.68
14. Opstandig gedrag/ driftbuien van uw kind	.67
15. Aandacht verdelen over verschillende kinderen	.64
16. Slapen (op tijd gaan slapen, meteen gaan slapen, in bed blijven)	.63
17. Eten (bijv. gezond en verschillend leren eten, hele bord leeg eten)	.56
18. zindelijkheid en persoonlijke hygiëne (bijv. zindelijk worden, bedplassen, tanden poetsen)	.52

Tabel 19

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal opvoedcompetentie na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Ik heb vaak het gevoel dat ik de dingen in de opvoeding niet zo goed aan kan	.83
2. Als opvoeder twijfel ik of ik de meeste situaties goed aan kan	.82
3. Ik merk dat ik niet zo goed in staat ben voor mijn oudste kind te zorgen dan ik dacht	.82
4. Ik ben volgens mij een minder dan gemiddelde opvoederIk heb veel meer problemen met het grootbrengen van mijn oudste kind dan ik verwacht had	.80
5. Hoe ik ook mijn best doe, soms heb ik het gevoel dat ik bij de opvoeding de zaak niet goed in de hand kan houden	.80
6. Als ik andere ouders bezig zie, denk ik vaak: "zo'n vader/moeder zou ik ook willen zijn"	.80
7. Vader of moeder zijn van mijn oudste kind is moeilijker dan ik dacht dat het zou zijn	.75
8. Het opvoeden van mijn oudste kind stelt mij nogal eens voor problemen	.75
9. Ik kan geen beslissingen nemen zonder hulp	.72
10. Wanneer er iets met mijn oudste kind aan de hand is, zoals ziekte of ziekenhuisopname, twijfel ik aan mijn vaardigheden als ouder	.67
11. Opvoeden is moeilijker dan ik verwacht had	.63
12. Ik geniet ervan ouder en opvoeder te zijn (omgepoold)	.61
13. Ik heb het gevoel dat ik de zorgen voor mijn oudste kind in de hand heb (omgepoold)	.44
14. Het lukt me meestal wel mijn oudste kind iets te laten doen of iets te verbieden	.42

Tabel 20

Factorloadingen na PCA voor de items van de schaal steun partner na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Ik weet dat ik in de opvoeding kan rekenen op de hulp van mijn partner	.90
2. Ik voel mij in de opvoeding altijd gesteund door mijn partner	.89
3. Ik zit op een lijn in de opvoeding met mijn partner	.88
4. Ik heb het gevoel dat ik er vooral alleen voor sta in de opvoeding (omgepoold)	.80
5. Ik heb vaak een andere mening over hoe je de opvoeding moet aanpakken dan mijn partner (omgepoold)	.62
6. Ik vind het belangrijk dat je als ouder zoveel mogelijk op één lijn zit met je partner	.56

Tabel 21

Factorloadingen na PCA voor de items van de schaal tijdschriften na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Groter groeien	.82
2. Kinderen	.78
3. Kèk Mama	.78
4. J/M voor ouders	.78
5. Viva mama	.78
6. Wijs de online wereld in	.74
7. Ouders van Nu	.73
8. Fabulous Mama	.73
9. Wij jonge ouders	.70
10. Margriet	.67
11. Libelle	.62
12. Mijn geheim	.60

Tabel 22

Factorloadingen na PCA voor de items van de schaal tv-programma's na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. De kunst van het opvoeden	.80
2. De Opvoedpolitie	.80
3. The Nanny	.77
4. 10x beter: Opvoeden	.74
5. E.H.B.O (Eerste Hulp Bij Opvoeden)	.73
6. Dr. Phil	.68

Tabel 23

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal websites na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. www.mediaopvoeding.nl	.95
2. www.digidreumes.nl	.95
3. www.mediasmarties.nl	.94
4. www.opvoedmagazine.nl	.92
5. www.mediaukkies.nl	.92
6. www.loes.nl	.89
7. www.mediawijsheid.nl	.89
8. www.opvoeden.nl	.89
9. www.peginfo.info	.89
10. www.opvoedadvies.nl	.89
11. www.groegids.nl	.87
12. www.volgensmama.nl	.85
13. www.mijnkindonline.nl	.82
14. www.ggd.nl	.82
15. www.kijkwijzer.nl	.76
16. www.cjg.nl (het lokale Centrum voor Jeugd en Gezin)	.75
17. www.ouders.nl	.75
18. www.mamaenzo.nl	.68
19. www.jmouders.nl	.65
20. www.jongegezinnen.nl	.62
21. www.oeikgroe.nl	.58
22. www.wij.nl	.52

Tabel 24

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal nut opvoedondersteuning niet persoonlijk na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Een opvoedtijdschrift (bijv. Ouders van Nu, Mama, J/M Ouders)	.87
2. Opvoedwebsites (bijv. ouders.nl, jmouders.nl, wij.nl)	.86
3. Een internetforum over opvoeden (forum libelle, forum ouders.nl, forum mamaenzo)	.84
4. Naslagwerken of opvoedboeken (bijv. Oei ik groei, Dokter Spock, De opvoedachtbaan)	.83
5. Sociale media (twitter, facebook, whatsapp)	.75
6. Zoekmachines op het internet (bijv. Google, Bing of Wikipedia)	.75

Tabel 25

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal nut opvoedondersteuning persoonlijk na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Een goede vriend of vriendin	.73
2. Ouders van vriendjes of vriendinnetjes van mijn oudste kind	.70
3. Buren of collega's van het werk	.67
4. Uw huisarts of schoolarts	.66
5. Naaste familie, bijv. uw eigen ouders of schoonouders	.65
6. Een medewerker bij het kinderdagverblijf of peuterspeelzaal	.62
7. Uw huidige partner	.61
8. Een medewerker van het consultatiebureau of CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin)	.57
9. Uw ex-partner	.41

Tabel 26

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal voorkeur online contact/info na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Ervaringen over de opvoeding met andere ouders online uit te kunnen wisselen	.93
2. Bij de opvoeding contact met andere ouders online te kunnen hebben	.89
3. Anoniem ondersteuning te kunnen krijgen bij de opvoeding via het internet	.86
4. Ervaringen over de opvoeding met opvoeddeskundigen online te kunnen bespreken	.85
5. Contact met opvoeddeskundigen online te kunnen hebben	.80
6. Filmpjes of andere vormen van ondersteuning bij de opvoeding online te kunnen vinden	.75
7. Opvoedinformatie van betrouwbare deskundigen online te kunnen krijgen	.72
8. Adviezen over opvoeding online te kunnen lezen	.59

Tabel 27

Factorladingen na PCA voor de items van de schaal voorkeur persoonlijk contact/info na een Varimax rotatie vrije Eén Factor Oplossing

<i>Item</i>	<i>Factorlading</i>
1. Persoonlijk contact met iemand te hebben als ik vragen heb over de opvoeding	.97
2. Opvoedinformatie van betrouwbare deskundigen direct te kunnen krijgen	.90
3. Ervaringen over de opvoeding via persoonlijk contact met opvoeddeskundigen te kunnen bespreken	.85